23ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6354 — 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1906 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 1 ԶԻԼ-ԳԱՏԷ 1324 — 17 Décembre 1906 — 23me année № 6354

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ 80 Դ.րշ.
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 35 Ֆրք.
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
20 հատ 1 ղրուշից փուլ
1 մեճ.ի հաշուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اره ولك
درسعادتده غلطه‌ده اره‌ولك غزته‌سى اداره‌خانه‌سى

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՈԹԵՐ

Դ.

Ո՛ւր են մեր հին տիրացու փոքրաւորները, կ'ըսէի անցեալ օր ինքնիրենս՝ կարդալէ յետոյ Փունջի մէջ թէ Կրօն. Ժողովը որոշեր է վարդապետական կարգ տալ Կեյվէի Միջագիւղի բնիկներէն Ուլէնեան տիրացու Յովհաննէսի, ըստ առաջարկութեան Արմաշու Փոխ-Վանահօր. ո՞ւր մնացին այն տիրացուները, —բառին ոչ-փոխաբերական նշանակութեամբ: —Երբ այն ատեն եպիսկոպոս մը տաճարէն ներս կը մտնէր, ձագուկ տիրացուն անպակաս էր քովն ի վեր: Այս տէր ըլլալու կոչուող մարդուկը—Տիրացուն, իր կարգին նախ և առաջ տարիներով իր տիրոջ կը ծառայէր իբրև սարկաւագ, և նոյն իսկ իբրև վարդապետ, և յաճախ Եկեղեցւոյ գլխուն փորձութիւն դառնալէ ապահովուած, գէ՛թ ըստ մարդկային նախատեսութեան: Հիմայ այս Տիրացու Ուլէնեանը, որ կրնայ, զոր օրինակ, պարզուկ արուեստաւոր մը եղած ըլլալ կամ համեստուկ վարժապետ մը, կամ վերջապէս սափրիչ մը ճախաւեր... հարկաւ յետոյ մեր գլխուն վրայ պիտի փորձէ մշակել իր արուեստը, թէև տեղեակ եղած ըլլայ հնոց նորոց նախադասութեանց:

Ո՛վ Պատւ. Կրօն. Ժողով, որ պաշտօն ունիս՝ ի մէջ այլոց՝ մեզի վարդապետ պարգևելու, քի՛չ, կարելի եղածէն ալ աւելի քիչ, պիտի ըսէի՝ մանր բնտրանօք, վարդապետ ստեղծէ կամ սարքէ մեզի: Կեյվէի Միջագիւղէն Ուլէնեան Տիրացու Յովհաննէսները, վարդապետական վեղարը գլուխնին դրածնուն պէս, չեն կըրնար, օրինակի համար, Կարին, Տրապիզոն կամ Բաբերդ և այլուր ղրկուիլ իբրև Առաջնորդ կամ Տեղապահ: Ասոր այսպէս ըլլալը, Տէր իմ Կրօն. Ժողով, դուն ինձմէ շատ աղէկ գիտես անշուշտ. փորձով հասու եղած ես Բղլի մէջ, Բաբերդի մէջ, Պանտըրմայի եղերքը, Ռոտոսդոյի ափանց վրայ, ևն.:

Ըստ իս, ասանկ աբեղաներ, —ենթադրելով թէ հարկ ըլլայ տարին մէկ երկու ատոնցմէ վարդապետ ստեղծագործել անպատճառ,— նախ և առաջ պէտք է Առաջնորդի մը քով ղրկել իբրև փոքրաւոր, զոր օրինակ՝ Սեբաստիոյ Առաջնորդ Տ. Պետրոս Արքեպիսկոպոսի քով, որ այսօրուան օրս մեր Առաջնորդներուն տուայենն է երիցութեան կարգով և արժանեօք և պաշտօնավարութեամբ և որ ի կարգին: Այնուհետև հովուական պաշտօնի կոչելու են զիրենք, որպէս զի հովիւն ալ բան մը հասկնայ իր ոչխարներէն, ոչխարներն ալ բան մը հասկնան իրենց հովուէն՝ եկեղեցականին վարիչ ցուպէն, որ յաճախ... գլուխնուն վրայ կը կոտրի: Այսպէս ընելով ո՛չ դուն կը տուժես, ո՛չ ես... այսինքն քու ժողովուրդդ, ո՛չ ալ հովուացուն. ընդհանրապէս:

Խնդիրը բոլորովին կը տարբերի սակայն, կ'ընդունիմ գլխուս վրայ, երբ ձեռնադրեալը Արմաշու Չարխափանին առջև պիտի ծառայէ ցվախճան կամ ժամօրհնող պիտի ըլլայ միայն, մեզի անվնաս և ոչ մէկուն անիրաւող՝ բայց միայն վանական նկանակին ու չոր բակլային: Այս պայմանով կարելի է յանձնարարել անկասկած որ ամէն եպիսկոպոս տարին առնուազն մէկ երկոտասանեակ աբեղայ օրհնէ, օծէ ու պարգևէ մեզ անպատճառ:

⁂

Կ'ըսէի թէ Սեբաստիոյ Տ. Պետրոս Ծերունազարդ Սրբազանը մեր բոլոր Առաջնորդներուն տուայենն է. այլ Նորին Գերապատուութենէն անմիջապէս յետոյ ալ երիցութեան կարգը գրաւած է Տ. Սմբատոս եպիսկոպոս Նիկոմիդիոյ, թեմայորդար վիճակաչէն հովիւ մը, որ քանի մը տարի առաջ իր Առաջնորդութեան արծաթի յոբելեանը կատարեց, — չեմ գիտեր թէ ոսկի յոբելեան ալ կըրնա՞մ մաղթել Առաջնորդ Սրբազանին... առանց կասկած տալու թէ չեմ փափաքիր աւելի բարձր պաշտօններու, Նիկոմիդիոյ դուրս, Նորին Գերապատուութեան համար: — Արդարև շատ շինութիւններ ըրաւ իր օրով Նիկոմիդիոյ վիճակին մէջ շուրջանակի, մինչև Ապանպէկ. շատ մը փուռեր, բաղնիքներ, աղբիւրներ, ջրամատուններ շինել տուաւ. բայց Նիկոմիդիոյ քաղաքին դպրոցական շէնքը, —զոր 1888ին նորոգել կը խորհուէր, — մինչև հիմա Սրբազանը կարծեմ իր վիճակաւորութեան շատ յարմար չտեսաւ մէկ երկու գամով ամրացնել: Նոյն ժամանակ, հոգելոյս Աչըքեան Տ. Խորէն Պատրիարքը Պոլիս առաջնորդելու համար Արմաշ գացող պատուիրակութեան անդամները հոն կան, կը յիշեն, դպրոցին շէնքը այնչափ հին էր՝ որ պատուիրակութեան ճաշած ժամանակ... կենաց առողջութիւններ եղան, բռունցքով: Այն օրէն ի վեր չէ նորոգուած կամ չէ վերաշինուած եղեր դպրոցը, ինչպէս տեղական թերթի մը թղթակիցը կը գրէ. — որ և կ'աւելցնէ ըսել թէ այդ վերաշինութեան նպատակաւ գնուած փուռի մը 300 ոսկւոյ տարեկան հասոյթը մինչև հիմայ դպրոցին վերաշինութեան գործին չէ ծառայած, և շէնքը կը մնայ այնպէս իր խարխուլ վիճակին մէջ, ինչպէս էր երբ տակաւին Տ. Խորէն Պատրիարք Պոլիս չէր ժամանած: Այս իմաստով գրած է Նիկոմիդիոյ թղթակիցը: Եթէ բառ առ բառ ճշմարիտ է պատմուածը... շքեղաշուք բարենիշ մը կրնայ յղուիլ Տ. Սմբատոս եպիսկոպոսի հասցէին, որ դպրոցը վերաշինելու համար սա շահաւէտ միջոցը խորհէր կամ խորհիլ տուեր է իրեններուն. փուռ մը գնել, անոր հասոյթովը ջրամատուն մը կանգնել, ասոր հասոյթովը բաղնիք մը կերտել, համակ ալիւրով մարմարինէ, յետոյ նորէն փուռ, նորէն աղբիւր, նորէն բաղնիք... մինչև իր ոսկի յոբելեանը, և յետոյ ուրիշն երկրորդ դպրոցներուն վերաշինութեան հիմերը փորել տալ անոր սրտով:

Ասիկա շատ դէշ միջոց մը չէ, որով և առիթ կուտայ մեզ Տ. Յովակիմեան եպիսկոպոսի աղամանդեայ յոբելեան ալ մաղթել իր Առաջնորդութեան պաշտօնին որ ի Նիկոմիդիա:

⁂

Բայց անցեալ շաբթուան հետաքրքրական, և քիչ մըն ալ զուարճալից լուրը աս կամ ասանկ չեն. Պուլկարիոյ և Ռումանիոյ հոգևոր հովուութեան տարասովոր մէկ երևոյթն է, որ բարեբախտաբար քիչ մը պարզուեցաւ վերջին Խառն Ժողովի մէջ՝ Ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետին յղած մէկ պաշտօնագրովը, որով Նորին Ս. Օծութիւնը ծանուցած էր՝ թէ հոն այցելող վարդապետը պարզապէս Բաբիլ հասնելու համար էր որ Պուլկարիոյ պատրիարքական թեմէն կ'անցնէր կ'երթար, առանց որ և է հոգևոր հովուական պաշտօնի: Ս. Էջմիածնէն Բաբիլ ուղևորելու համար ամէնէն կարճ ճամբան թէև Պուլկարիոյ վիճը չի համարուիր, բայց Հայրապետական պաշտօնագրին ընթերցման վրայ՝ խնդիրը փակուեցաւ Պուլկարիոյ Առաջնորդութեան համար, հոգևոր հովիւ նշանակուելով Տ. Եղիշէ Ծ. վրդ. Գալֆաճեան, Բաղէշի Առաջնորդը, որ այժմ մայրաքաղաքս կը գտնուի:

Իսկ Ռումանիոյ հովուութեան խնդիրը բոլորովին տարբեր բան է. թէ՛ Ս. Էջմիածնի Հայրապետութենէն և թէ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութենէն հաւասարապէս կրնայ ղրկուիլ այցելու կամ միայն հոգևոր հովիւ, ինչպէս ասկէ առաջ Երէցեան Տ. Գէորգ Եպիսկոպոս նշանակուեցաւ առ այդ, բայց Նորին Գերապատուութեան մեկնումին վրայ՝ վերջերս կարգուեցաւ Տ. Վահան Ծ. Վ. Յակոբեան, արդէն իսկ Բիւթանիոյ Առաջն. Տեղապահութեան պաշտօնին մէջ, որ և իր կարգին փութացած է յայտնել իր յանձնառութիւնը:

Այս չէր սակայն զուարճալի պարագան: Տ. Վահան վարդապետ կարծեմ շատ քիչ անգամ խուսափած է պաշտօնավարութենէ, և չի սիրեր շատ «գեղածիծաղ» եղերքներ հանդչիլ. գրեթէ բնաւ պարապ նստած չունի, և արդէն բախտաւոր վարդապետ մըն է.—Թող որ եթէ բախտաւոր չըլլար, վարդապետ չէր ըլլար և... vice-versa — միշտ գործ գտած է ու կը գտնէ. ահա հիմա ալ մէկ պաշտօնէն ուրիշ պաշտօնի մը կ'անցնի արժանեօք, Ռումանիոյ հովուական պաշտօնին: Միայն թէ շատ զուարճալի չէ՞ պիտի ըլլար երկու հովիւներուն իրարու հանդիպումը Ռումանիոյ մէկ քաղաքին, զոր օրինակ՝ Ֆօքչանի մէջ, —քանի որ Էջմիածնէն ղրկուած վարդապետի մը անմիջական հեռացման մասին բան մը ըսուած չէ, կ'ըսուի, Հայրապետական պաշտօնագրին մէջ:

Ա.Ր.Լ.Տ

ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

Աւասիկ պատճէնը այն Օրհնութեան Կոնդակին զոր Ս. Պատրիարք Հայրը, երէկ անձամբ յանձնեց Մարդէն էֆ. Յակոբեանի, Հիւանդանոցի Յակոբեանց բաժինին բացման հանդէսի պահուն, օրհնութեան և շնորհակալութեան բերանցի արտայայտութիւններով.—

ՄԱՂԱՔԻԱ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԶՕՐ ԵՒ ՇՆՈՐՀԻՒ Ս. ՀՈԳՒՈՅՆ ԵՒ ԿԱՄՕՔ ԱԶԳԻՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ Սիրելւոյ մերոյ ի Տէր և հարազատի Ս. Ուղղափառ Եկեղեցւոյս Գերազնիւ Ազնուաբարեխնամ, Յովհաննու էֆ.ի Յակոբեան երախտաւորի ազգիս, ողջոյն տիրական և օրհնութիւն աստուածապարգև: Որ բնաւից է Տէր և իմաստութեանց աղբիւր յերկնից վայր իջեալ զի զճշմարտութեանց վարդապետութիւն մեզ աւանդեսցէ, ոչինչ գերագոյն եւս մեզ պատուէր և ինքն իսկ ոչինչ գերագոյն գիտաց փորձել, բայց եթէ զգթութիւն և զողորմութիւն և զբարութիւն քարոզել ի բան, և զնոյն կատարել ի գործ, ցուցեալ լինել մխիթարիչ և ախտից բուժիչ, նեղելոց անդորրիչ և լքելոց ապաւէն:

Աստի առ հա և որք ի մարդկանէ առաքինանալ նկրտեսցին, երկնաւոր Վարդապետին բանից եղեն անսասանողք և օրինակին հետևողք, և որովք Տէր օրհնեաց զվաստակս ձեռաց նոցա և զոր նա սատանձանեաց ի նոսա, զնոյն ի գործ գթութեան և ողորմութեան փութացին նուիրել զուարթառատ:

Այդ եղև և Քոյդ բարեսէր սրտիդ խորհուրդ անսխալ և զնոյն տեսաք մեք ի Քեզ յանդ արդիւնաւորեալ և որպէս ի տուրս շինութեան եկեղեցւոյն Սամաթիոյ՝ զնոյն և յամենայն բարենպատակ ձեռնարկս ոչ պակասեաց երբեք Քոյին ձեռնտուութեան մասնակցութիւն, իսկ զոր առաւել առաւելանձնեայր տեսանեմք և կարօտելոց՝ ի գթութիւն սրտագին արարեր դու յանձն և թաղեցեր յերախտամանս զգացմունս երախտաւորելոց:

Չէր հնար ապաքէն, զի և ազգային յարկն գթութեան Հիւանդանոցն Ս. Փրկչեան, չլինէր զուարթառատ նպաստից ասպարէզ ընդարձակ, որով և ի գործ նորոգ շինութեանց ընդ առաջին և առաւելագոյն նուիրատուս արձանագրեցաւ Քոյին անուն պատուական, և զարդիս առ ի լրումն նոյն շինութեանց կամեցար ի Քոյոց արդեանց կառուցանել զմին ի մնացեալ յարկացն, և ո՛չ խնայեցեր և ոչինչ զի ըստ պահանջմանց գիտութեան կատարեալ լիցին հանգամանք շինուածոյն, այլ և յաւելեր ճոխացուցանել զայն հնոցաւ ընդհանուր ջեռուցման և յարդարել զամենայն ծառայական և զարդարել ամենայն կահիւք և կարասեօք, անօթովք և սպասուք, և միով բանիւ օժտել և լրացուցանել զյարկն ամենայն պիտանեօք և կարևորօք, զորոյ և զփականս ընկալաք օրհնութեամբ մատուցեալս առ ի Քէն ի նուէր ազգիս և յանձնեցաք Պատուական Հոգաբարձութեան Հիւանդանոցին, զի ըստ կարգաց սահմանելոց բացցին զվերոյիւս յարկն յընդունելութիւն հիւանդաց և ի դարման նեղելոց ներքին և արտաքին ախտիւք:

Արդ, որ ընկալաք յանուն ազգին զնուէրդ զուարթագին, մատուցանեմք փոխարէն շնորհակալութեան զգացմանց զմաղթանս յանուն հանրութեան ազգիս, հայցեմք զառատապարգև շնորհս վերնոյն յատուկ և յանուանց ըստ շնորհացդ ողորմածութեան և զերկնային մխիթարութեան ձիրս՝ ըստ առանձնական մխիթարութեանցդ առ խոցեալսն և կարօտեալս, զի ամենայն տամբք վայելեսցես յօրհնութիւնս աստուածայինս, և յաւէտ ծաղկեալ և բարգաւաճ մնասցէ Գերդաստանդ և օրինակդ բարեգործ բարեսիրութեան՝ որ փոխանցեալ է ի զաւակդ արժանաւոր, յորդւոց յորդիս և անսպառ տևեսցէ յանմահական յիշատակ Քոյոյ պատուական անուանդ:

Օրհնութիւն և շնորհք աստուածային իջցեն հանապազ ի Քեզ և յամենայն տունդ, և ողջ լինել պարգևեսցէ Քեզ Տէր ընդ երկայն աւուրս:

ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Տուաւ Կոնդակս օրհնութեան ի 28 Նոյ.ի 1906 ամի ընդ 474 համարաւ Կոնդակաց:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌԱՅԽՍՏԱԿԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՆԻՍՏԻՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կ'երեւի թէ Դեկտ. 13 թուականը գերման Ռայխստակին համար ճակատագրական է միշտ: Տարիներ առաջ դարձեալ Դեկտ. 13ի օր մըն էր որ Ռայխստակին մէջ յուզումնալից պայքարներէ ետք մաքսային սակագինը ընդունուեցաւ և այս անգամ Դեկտ.13ին էր որ Ռայխստակը լուծուեցաւ: Չորեքշաբթի իրիկուն ոչ ոք կը կարծէր թէ հետևեալ հինգշաբթի իրիկուն այժմու Ռայխստակը պիտի լուծուէր: Այս յանկարծական փոփոխութիւնը, որուն հետևանքները դժուար է այժմէն գուշակել, կը վերագրուի գաղթային վերատեսուչ Պ. Տէրնպուրկի և Կեդրոնի կուսակցութեան միջև հարաւ. արևմտեան Ափրիկէի գերման գաղթավայրին դէպքերուն առթիւ յառաջ եկած բուռն պայքարին:

Հինգշաբթի օրուան նիստը շատ յուզումնալից և սրտառուչ եղաւ: Ամբողջ բեմերը գրաւուած էին և երեսփոխաններն ալ գրեթէ ամբողջութեամբ, այսինքն 397 երեսփոխաններէն 350ը ներկայ էին:

Ժողովին օրակարգն էր հարաւ. արևմտեան Ափրիկէի գերման գաղթավայրին 1906 տարուան զինուորական ծախուց համար կառավարութեան կողմէ պահանջուած 29,220,000 մարքի յաւելուածական վարկը:

Իշխան Պիւլով նիստին բացուելէն քիչ առաջ ներս մտաւ սրահէն, ամենայն հանդարտութեամբ նստաւ իր աթոռը և իր մեծ թղթապանակէն մէկ քանի թուղթեր հանեց: Իր քով նստած էր ալեհեր ծերունին Բօզատովսքի կոմսը, անդին քով նստած էր պատերազմական նախարար զօրավար ֆոն Այնէմ, զինուորական համազգեստով, և ասոր քովն ալ՝ գաղթային վերատեսուչ Պ. Տէրնպուրկ, որուն սև մօրուքով մը շրջանակուած դէմքը սովորականէն աւելի գունատ կ'երևէր: Սպիտակ բաճկոն մը հագած էր, ինչ որ գերման քաղաքական կեանքի մէջ անսովոր նկարագրի մը նշան է: Նիստը բացուելուն, կեդրոնի կուսակցութենէն Պ. Շրամ, իբրև տեղեկաբեր, Ելմտացոյցի Յանձնաժողովին բանակցութեանց և որոշման մասին տեղեկութիւն տալով ըսաւ թէ Յանձնաժողովը կը մերժէ հարաւ. արևմտեան Ափրիկէի գերման գաղթավայրին զինուորական գործողութեանց համար պահանջուած 29,2 0,000 մարքի յաւելուածական վարկը, թէ՝ կեդրոնը առաջարկած է 20,288,000 մարքի վարկի մը հաւանութիւն տալ պայմանաւ որ առնուազն մինչև 1907 Մարտ 31 ուրիշ 4000 զինուոր ետ կանչուելէ գաղթավայրին զօրաց թիւն ալ 2400ի իջեցնելու միջոցներ ձեռք առնուին, թէ՝ ազատական կուսակցութիւնն ալ հաւանութիւն կուտայ վարկին, պայմանաւ որ ներկայ տնտեսական տարւոյ ընթացքին մէջ 4000 զինուոր ետ կանչուելէն զատ, մնացեալ զինուորներուն թիւն ալ զգալապէս նուազեցնելու միջոցներ պատրաստուին մինչև նոյն տարւոյ վերջը:

Ասոր վրայ իշխան Պիւլով կարճ բանախօսութեամբ մը պարզեց այն պատճառները, որով կառավարութիւնը ստիպուած է չնուազեցնել հարաւ. ափրիկեան գերման գաղթավայրին այժմու զօրաց թիւը և յարեց. «Գործին մօտէն տեղեակ եղողները կը հաստատեն թէ քիչ ատենէն մեր գաղթավայրին ամէն մասերուն վրայ նոր ըմբոստութիւններ պիտի ծագին, զորս ճնշելու համար արդ մեր ըրած զոհողութեանց կրկնապատիկը, եռապատիկը ընել պիտի պարտաւորինք: (ճիշդ է, իրա՛ւ է, աջակողմէն) Հարաւ. ափրիկեան մեր գաղթավայրին վրայ այսպիսի ըմբոստութիւններ բնականաբար մեր միւս գաղթավայրերուն վրայ ևս պիտի տարածուին: (Ձախէն, ո՛չ, ո՛չ,) Եթէ գաղթավայրին զօրաց թիւը նուազեցնենք, անկարելի պիտի ըլլայ այդ շարժումները ճնշել. արդ՝ խնդիր է թէ մեծ զոհողութիւններով վերստին պիտի ձեռք անցնենք մեր գաղթավայրը, թէ ոչ զանոնք բոլորովին պիտի կորսնցնենք: Վերջին ճիգ մըն ալ ընելու ենք տեւական հանդարտութիւն և ապահովութիւն մը տալու համար մեր գաղթավայրերուն: Եթէ այս վերջին զոհողութեան առջև ընկրկինք, մեծապէս մեղանչած պիտի ըլլանք: Չեմ կրնար ընդունիլ թէ այս բարձր ժողովը, ելմտական և զինուորական, քաղաքական և ազգային տեսակէտներով այսչափ ցաւալի որոշում մը տայ»: Վարչապետն ապա ձայնը բարձրացնելով և ծանր արտասանութեամբ և հեղինակաւորապէս յարեց, «Եթէ այս մասին խաբուած ըլլայի իսկ, իբրև պատասխանատու վարիչ կայսրութեան գործերուն, գերման ժողովուրդին և պատմութեան առջև, չպիտի կրնայի ստորագրել այսպիսի որոշում մը:»

Վարչապետին այս խօսքերը խոր տպաւորութիւն ըրին: Երկվայրկեանի մը լռութենէն ետք երկարատև ծափահարութիւն մը թնդացուց սրահը: Տարակոյս չկար որ ի սկզբան չէր հասկցուած թէ վարչապետն ինչ ըսել ուզած էր իր վերջաբանովը: Ռայխստակի լուծո՞ւմը կ'ուզէր, թէ հրաժարելու դիտաւորութիւնը կը յայտնէր: Ամէն ոք այդ կէտին վրայ կը վիճաբանէր: Վարչապետը իր բանախօսութենէն ետք դուրս ելաւ սրահէն: Քիչ ետքը լուր առնուեցաւ թէ Դաշնակցային Խորհուրդը ի նիստ գումարուած էր Խորհրդարանին շէնքին մէկ ուրիշ մասին մէջ, և թէ Պիւլով իշխան որոշած էր լուծել Ռայխստակը եթէ հակառակէին իրեն:

Այս լուրը կայծակի արագութեամբ տարածուելով Խորհրդարանին մէջ, մեծ յուզում յառաջ բերաւ: Ամէն ոք մեծ անձկութեամբ կը սպասէր քուէարկութեան: Վիճաբանութիւնը բացուեցաւ. բանախօս բանախօսի յաջորդեց, ամբողջ կուսակցութիւններն իսկ իրենց հայեացքը պարզել ուզեցին, և անցեալ շաբթու գաղթային գործերու վիճաբանութեանց պահուն ըսուածները նորէն կրկնեցին: Երկար և բուռն վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Պ. Տէրնպուրկի և Պ. Ռէօրէնի միջև: Գաղթային վերատեսուչը ինքզինքն յաղթական զգալով շատ յախուռն լեզուով և նախորդ օրերէն աւելի բուռն շեշտով մը կը խօսէր: Կ'ըսեն թէ Պ. Տէրնպուրկ, գաղթային այս ձգտեալ կացութեան մէջ, եթէ մեղմ շեշտ մը դնէր իր խօսուածքին մէջ, և քիչ մը քաղցրութեամբ խօսէր իր ընդդիմախօսին հետ և, գէթ առ երեսս, մէկ քանի զիջումներ ընէր կեդրոնին, հինգշաբթի օր կառավարութեան և Ռայխստակի մեծամասնութեան միջև խզում յառաջ չպիտի գար:

Տէրնպուրկի ու Ռէօրէնի միջև այդ վիճաբանութեան հետևանքով սրահին մէջ դարձեալ մեծ յուզում յառաջ եկաւ և այդ միջոցին լեհ երեսփոխան Զարլինսքի յանկարծ սկսաւ լեհ դպրոցներու խնդրոյն մասին կառավարութեան բռնած ընթացքին վրայ խօսիլ, որով աղմուկն այնչափ մեծցաւ որ բանախօսին խօսքերն անլսելի մնացին և Ժողովին դեր-նախագահն՝ կոմս Շդոլպէրկ, այնքան սաստկութեամբ հնչեցուց և այնչափ ամրու-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ՓԵՌՆ ՍԱԼԸ

ԳԵՂԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՀԻԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ
ԳԱՅԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Դ.

ՏԽՈՒՄ ՕՐՕՐՈՑԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Մարդ մը իջած էր կառքէն և իր դանակովը նորոգած էր կոտրած երասանակներէն մէկը:

Կին մը կ'ընկերանար այդ մարդուն:

Գետակին երկայնքը պտըտած էր այդ մարդը, սպասելով որ նորոգութիւնը աւարտի: Գիշերը վրայ հասնելուն պատճառաւ, կարելի չէր եղած զանազանել անոնց դիմագիծները:

Ո՛վ էին այդ մարդիկը:

Շրջակայքի գիւղացիներէ՞ն էին, միթէ, դատելով իրենց կառքէն ու պարզ հագուստներէն: Անկարելի էր այդ պարագան ստուգել: Աղջկան անհետացման գործին մէջ հարկ կար յանցաւորներ փնտռելու:

Նաթալի սկսաւ այդ ուղղութեամբ պրպտումներ կատարել. չորս-հինգ օր այնպէս կարծեց թէ յաջողական պիտի ըլլէր այդ գործին մէջ և թէ լաւ ուղղութեամբ կ'ընթանար: Իր խորամանկութեան և հնարամտութեան շնորհիւ, կրցաւ ճշդել կառքին հետեւած ուղեգիծը՝ առաջին և երկրորդ օրերուն մէջ: Կառքը, Մեօզի ափունքէն յառաջանալով, Փրանսական սահմանագլուխը ուղղուած էր, դէպ ի Ժիվէի կողմը: Սակայն Ժիվէի ո՛չ մէկ օթէլին ու պանդոկին մէջ կրցած էին հարկ եղած տեղեկութիւնները հաղորդել:

Սա ստոյգ էր որ կառքը և ուղևորները չէին կեցած այդ քաղաքին մէջ:

Նաթալի, տղուն անհետացման յաջորդ օրը, կրցաւ կառքը գտնել, փոսի մը մէջ լքուած ու խորտակուած: Երկու օր յետոյ Նաթալի կ'իմանար թէ ձին ու թամբերը ծախուած էին Նուզօնցի դարբինի մը: Ծախողը մէկ հոգի էր: Ո՛չ կին և ոչ ալ տղայ կ'ընկերանային ծախողին: Տիկնոջ մա՞րդն էր արդեօք... կայարանին մօտ գտնուող օթէլ մը իջևանած էր, հետևեալ օրը Շարլվիլի համար երկաթուղիի տոմսակ մը առնելով:

Նաթալի փորձեց իր հետաղօտութիւնները առաջ տանիլ, բայց չկրցաւ ուրիշ ո և է հետք գտնել:

Այրին Ռուսակոմսեթի մէջ հաղորդեց իր կատարած հետաղօտութիւններուն արդիւնքը, որուն ուշադրութեամբ ականջ դրաւ Սիւզան, բոլորովին տժգունած: Կոմսուհին եռանդեամբ մտիկ կ'ընէր գործին մանրամասնութիւնները:

Կոմսը ի զուր փորձեց հասկնալ իր կնոջ հոգւոյն մէջ անցած դարձածը, որովհետև դիտած էր որ մայրական վշտի արտայայտութիւնները աւելորդ եղած էին վերջին ութը օրերուն մէջ և արցունքները՝ կեղծ: Կոմսը կը զգար որ սխալած էր, Սիւզանի առաջին յուսահատութիւնը անկեղծ համարելով...

Սիւզանի հոգին անթափանց մնացած էր ամուսնոյն համար: Չէր կրնար բան մը կարդալ անոր մէջ:

Նաթալիի պատմութիւնը ամփոփելով, կոմսը ըսաւ ցուրտ շեշտով մը.

—Տիկի՛ն, կը ցաւիմ ըսելու որ տղան մեռած է, հակառակ ամէն բանի... Կը մեղքնամ մայրը...

Սիւզանի աչքերը չոր մնացին. կ'ուզէր արտասուել, ինքզինքը պարտկելու համար, բայց չկրցաւ այդ բանը ընել: Իր ուրախութիւնը շատ մեծ էր: Սենեակը քաշուեցաւ՝ ինքզինքը չմատնելու համար...

Նաթալի, ձեռքերը կծկած եղբօրը ուսին վրայ, կը մրմնջէր.

—Կը տեսնես, բնաւ չարտասուեց:

Այն իրիկունը երբ Նաթալի դղեակ դարձած էր, Սիւզան մինչև վերջին Թերասը յառաջացաւ, որ գետակին եզերքը կը գտնուէր:

Հազիւ Թերասին վրայ հասած, տեսաւ որ երեսունըհինգ տարեկան գիւղացի մը իր կողմը կ'ուղղուէր: Կայտառ, պարկեշտ ու մաքուր հագուած երիտասարդ մըն էր:

Գիւղացիին յառաջացումը տեսնելով Սիւզան ուրախութեան շարժուձև մը ըրաւ և այնքան խոր յուզում մը զգաց որ սկսաւ դողալ, խուլօտ հառաչանքներ արձակելով:

Մարդը կոմսուհիին մօտեցաւ և ձեռքը երկարեց, ողորմութիւն խնդրելու ձևով, որովհետև դղեակին պատուհաններէն կրնային տեսնել իր ըրածը:

Մարդը մեղմ ու կարեկից շեշտով մը ըսաւ.

—Համբերութիւն... Ամէն բան շատ յաջող գնաց... Տղան մեր տունն է... կը խօսի, կը խնդայ ու կ'երգէ... Թռչնիկի մը պէս երջանիկ և ուրախ է... Ուզած ատենիդ կրնաք տեսնել... Հիմա այնպէս մը ձևացուցէք որ ողորմութիւն կուտաք ինծի... որովհետև վերը մարդիկ կան որ մեզ կը դիտեն...

Կոմսուհին ձեռքը երկարեց, ողորմութիւն մը տալու համար: Բայց իր ձեռքը անորինին մէջ ինկաւ, զայն սեղմելով սրտագին, իր երախտագիտութիւնը յայտնելու համար: Չէ՞ մի որ այդ բիրտ մարդը պաշտպանած էին իր տղան, օգնելով անոր ազատութեան գործին...

Կեղծ մուրացկանը առաւ քալեց, չափազանց յուզուած, ըսելով.

—Մինչև մահ ձեզ անձնուէր եմ, բարի և խեղճ տիկին...

Ժան Տորնաք կը կոչուէր այդ մարդը:

Փայտահատ մըն էր, որ քանի մը շաբաթ առաջ աշխատած էր Հէքիվալի անտառին մէջ: Վօժի գաւառէն շնորհքով աղջկան մը հետ ամուսնացած էր: Զաւկի մը տէր, երջանիկ կեանք մը կ'անցընէր, հակառակ իր նիւթական անձուկ վիճակին, երբ ծաղկոտի համաճարակ մը ծագեցաւ այդ կողմերը: Թունաւոր օձի մը պէս, այդ հիւանդութիւնը փայտահատին խրճիթն ալ մտաւ գտաւ: Տորնաք, իր կինը և փոքրիկ Հանրիօ ծաղկոտէ բռնուեցան:

Մահուան դուռը հասած էին գրեթէ, իրենց անտառին խորը լքուած, երբ աստուածային գթութեան հրեշտակ մը անոնց օգնութեան հասաւ, խնամեց ու փրկեց զանոնք, հակառակ իրեն սպառնացող վտանգին:

Քիչ յետոյ, գործ գտնելու համար, Տորնաք ընտանիքը հեռացած էր Վօժի գաւառէն, նոր սահմանագլխին միւս կողմը հաստատուելու համար: Ռուսակոմսեթի մէջ ա՛լ և խօսքը չկար այդ ընտանիքին: Բայց Սիւզան միշտ կը յիշէր Տորնաք ընտանիքը, այն յոյսը ունենալով թէ օրին մէկը պիտի կրնար մեծ գաղտնիք մը վստահիլ անոր: Ուստի յանձնարարած էր դղեակին շրջակայքը գալ հաստատուիլ:

Այդ ընտանիքին յայտնած էր իր մայրական յուսահատութիւնը, տղուն տարագրումը, կոմսին անարդարութիւնը, որ կ'ուզէր անգութ պատիժ մը տալ:

Սիւզան պարզեց իր գաղափարը... որ էր իր աղջիկը առևանգել այն մարդոց քովէն, որոնց քով կը գտնուէր, տեղ մը պահել զանի, մօրը մօտեցնել, որպէս զի ուզածին պէս սիրէ մինչև այն օրը երբ իրարու պիտի միանային մայր ու աղջիկ...

Տորնաք ընդունած էր այդ առաջարկը:

Գիտենք թէ փայտահատը ի՛նչպէս կատարեց այդ առևանգումը և ի՛նչպէս յաջողեցաւ:

Սիւզան կը պայքարէր ամուսնոյն կասկածներուն և Նաթալիի աչալրջութեան, հոգկալի և յաղթական հսկողութեան դէմ: Բայց իր մայրութեան վրայ հպարտ՝ անվրդով կուրծք կուտար իրեն սպառնացող վտանգներուն: Շատ լաւ գիտէր որ անխոհեմութիւն մը կորստեան պիտի մատնէր զինքը, և տղան բոլորովին պիտի յափշտակէին ձեռքէն:

Ուստի խոհեմ ընթացքի մը հետևեցաւ Սիւզան: Անտարբեր և անհասկնալի երևոյթ մը առաւ:

Ինքզինքը աւելի երջանիկ կը զգար անհուն սփոփանքի մը մէջ:

(Շարունակելի)

թեամբ չարժեց զանգակը զոր կարծես լեհ բանախօսին գլխուն նետել ուզէր։ Զարկնուքի հազիւ վար իջած էր բեմէն, և Պ. Շրամ յանուն Կեդրոնին երկար ճառ մը խօսելով, ջանաց ապացուցանել թէ իր կուսակցութիւնը իրաւունք ունէր կառավարութեան կողմէ պահանջուած վարկը մերժելու։ Ըսաւ. «Տէր Վարչապետը մերժեց մեր առաջարկը առանց պատճառաբանութեան։ Եթէ իրօք գաղթավայրին աւազակ բնիկները վերստին ոտք պիտի ելլեն, ինչպէս կ'ըսէ, ուրեմն պիտի պարտաւորուինք հաւանութիւն տալ անոնց նուաճման համար պահանջուելիք ամէն գումարներուն։ Բայց վիճակն ինչ է, Ապրիլ 1էն անդին 300 հօթէնդօթներու դէմ 8000 զինուոր պիտի պահենք դեռ. ասիկա թերութի՞ւն մըն է, պարտուց դէմ մեղանչո՞ւմ մըն է։ Թող հա բերուին մեր զօրքերը. եթէ նոր ըմբոստութիւն մը ծագի, այն ատեն մենք կը կրենք պատասխանատուութիւնը, և նոր վարկերու հաւանութիւն կուտանք։» Ապա բեմ ելաւ դէր-գնդապետ Գիվաճ, որ մասնակցած էր գաղթավայրին պատերազմներուն. սա զինուորական գոռ ձայնով մը կարդաց սպայակոյտի պետին յայտարարութիւնը, ցուցնելու համար թէ հարաւ-արեւմտեան Ափրիկէի սպայակոյտը չի կրնար զինուոր մը իսկ պակսեցնել և թէ զինուորական գործերու մասին որոշումները պէտք է գաղթավայրին վերին հրամանատարին թողուլ։ «Երկրին պատասխանատու իշխանութեան կամքին հակառակ, գաղթավայրին համար օգտակար ճանչցուած զօրքերը նուազեցնել ուզողը թող ինքն ստանձնէ հետեւանքներուն պատասխանատուութիւնը. մենք պատասխանատու չենք ըլլար։» Իշխան Պիւլով որ քիչ առաջ ժողովարան մտնելով իր աթոռին վրայ նստած էր, վերստին ոտք ելաւ խօսելու։ Բուռական յուզուած կ'երեւէր, բայց խօսիլ սկսելէ առաջ քիչ մը մտածկոտ ու լուռ մնալուն կարծուեցաւ թէ ինքզինքն հիւանդ զգալուն համար էր, ինչպէս եղած էր ուրիշ անգամ։ Վարչապետը վերջապէս սպառնական լրջութեամբ ոտքի ելլելով ըսաւ. «Պարտ անձին կը զգամ այս վերջին ժամուն անգամ մը եւս ձեր ուշադրութիւնը դարձնել այն ծանր պատասխանատուութեան վրայ, զոր կը ստանձնէք ձեր տալիք որոշումներով։ Հիմա խնդիրը այն չէ թէ մեր գաղթավայրերուն համար մէկ քանի միլիոն աւելի կամ պակաս վարկ մը պիտի քուէարկե՞նք թէ ոչ. խնդիրն այն է թէ, ինչպէս յանուն սպայակոյտին ներկայացուցիչը, մենք մեր գաղթավայրերը պահել կ'ուզե՞նք թէ ոչ։ Խնդիրն այն է թէ, ինչպէս յանուն քիչ առաջ իբրեւ պատասխանատու վարիչ կայսրութեան գործերուն, ամբողջ աշխարհի առջեւ մեր դիրքը, մեր բանակին պատիւը, (մեծ աղմուկ, բարձրաձայն ընդմիջումներ Կեդրոնէն եւ Ձախակողմէն. համակրական բուռն ցոյցեր Աջակողմէն. տեւական յուզում ամբողջ սրահին մէջ. Նախագահը շարունակ կը հնչեցնէ զանգակը.) ինչպէս ըսի քիչ առաջ իբրեւ պատասխանատու վարիչ գերման կայսրութեան գործերուն, խնդիրն այն է թէ մենք կը վտանգենք մեր բանակին պատիւը (համակրական ամկալի ցոյցեր աջակողմէն) աշխարհի մէջ մեր գրաւած դիրքը, զոր հարիւր միլիոններու զոհողութեամբ ձեռք բերած ենք։ Փոքրոգի մտածումներով պէ՞տք է որ տարիներէ ի վեր անչափ զոհողութեամբ ձեռք բերած մեր արդիւնքները վտանգենք։ Մեր գաղթականութեանց համար բրած անձի և դրամի ծանրածանր զոհողութիւնները, մեր գաղթավայրերուն և երկրին օգտակար ըլլալո՞ւ են թէ անօգուտ մնալու են։ Կառավարութիւնը կուսակցութեանց և Խորհրդարանին հրահանգներովը չի կրնար ընթանալ, զինուորական գործողութեանց համար պէտք եղած զօրքերուն թիւը ճշդելու անատակ է։ Ո՞ւր կ'երթար մեր վիճակը, եթէ պատերազմի դաշտին մէջ գտնուող մեր զինուորներուն կեանքը և առողջութիւնը, զինուորական պատիւը, ինչպէս նաև Գերմանիոյ ապագան պահպանող միջոցները կուսակցական նկատումներէ կախում ունենային։ Մեր զօրքերը գաղթավայրին մէջ կռուեցան, տառապեցան և հիմա թշնամիին վերջին ընդդիմութիւնը պիտի նուաճեն. առանք գերման են. հիմա Խորհրդարանի կուսակցութեանց նկատումներով պէ՞տք է թշնամւոյն առջեւ երեսէ թողուլ այդ դիւցազունները. ուրիշ ազգեր ի՞նչ կ'ընեն գաղթային պատերազմներու ատեն. Անգլիացիք, Ֆրանսացիք, Հոլանտացիք շատ զոհողութիւններ բրած են։ Մենք Գերմանքս, ինչո՞ւ վար մնանք անոնցմէ։ Խորհրդարանի կուսակցութիւնները առաջարկներ կ'ընդունին կամ կը մերժեն, որովհետեւ պատասխանատու չեն. իսկ կառավարութիւնը կուսակցութեանց մասնաւոր փափաքներուն առջեւ պէտք չէ տեղի տայ. զի իրեն նուիրական պարտականութիւնն է բարձր բռնել երկրին պատիւը. վերջապէս մեզի համար գլխաւոր խնդիրը սա է թէ մենք կ'ուզե՞նք մեր գաղթային դիրքը պահել թէ ոչ։»

Ասոր վրայ վիճաբանութիւնը փակուելով քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ, որուն մասնակցեցան 347 երեսփոխանք, և կառավարութեան առաջարկը մերժուեցաւ 168ի դէմ 178 քուէով։

Ժողովին նախագահը, անմիջապէս յետոյ խօսքը վարչապետին տալու որ սապէս խօսեցաւ.

«Կայսերական որոշում մը ունիմ հաղորդելիք»։ Ասոր վրայ բոլոր երեսփոխանները ոտքի ելան. աջակողմեանները հաւանութեան ոգեւորեալ ցոյցեր ըրին. ընկերվարականներն ալ որոշընդդէմ ծաղրածանակեցին։ Իշխան Պիւլով ըսաւ. Ահա կայսերական որոշմնագիրը.

«Մենք, Վիլհելմ, շնորհիւն Աստուծոյ կայսր Գերմանիոյ և թագաւոր Բրուսիոյ, Դաշնակցային Խորհուրդին կայսերական Օրէնքին ԻԴ. յօդուածին համեմատ յանուն Կայսրութեան կ'որոշենք թէ՝

«Ռայխսդակը ներկայիս կը լուծուի։

«Տուեալ ի Պուքէպուրկ, դեկտ. 13։»

և յարեց.—«Կայսերական որոշմամբ յանուն Միացեալ Պետութեանց և Նորին Կայսերական Վեհափառութեան հրամանաւ Ռայխսդակի նիստերը փակեալ կը հռչակեմ։»

Ժողովին ցրուելէն առաջ նախագահը յայտարարեց. «Մենք սակայն կը բաժնուինք հաւատարմութեամբ ու պատկառանօք գոչելով ինչպէս միշտ. Կեցցէ Նորին Վեհափառութիւն գերման կայսրը։»

⁂ Գերմանիոյ Օրէնքին ԻԵ. յօդուածը կը տրամադրէ որ եթէ Ռայխսդակը լուծուի, լուծուած օրէն մինչեւ 60 օր նոր ընտրութիւնք տեղի ունենան և լուծուած օրէն մինչեւ 90 օր Ռայխսդակը գումարուի։

⁂ Լոքալ Անձայկեր կը գրէ թէ նոր ընտրութիւնք յունվարի վերջերը տեղի պիտի ունենան։

⁂ Նորտ Տոյչէ Ալկեմայնէ Ցայթունկ բացառիկ թիւի մը մէջ կը գրէ. «Ռայխսդակը լուծուեցաւ, որովհետեւ իր մեծամասնութիւնը կը մերժէ քուէարկել պետութեան ազգային մէկ պարտականութեան համար անհրաժեշտ միջոցը։ Հարաւային Ափրիկէի ապագային համար անհրաժեշտ միջոցներու մերժումը աշխարհի վրայ մեծապէս կ'ազդէ Գերմանիոյ դիրքին։ Գերման ժողովուրդին անկ է առ այս պատասխանել։ Խնդիրը միայն հարաւային Ափրիկէի վրայ չէ, այլ այն բանին վրայ թէ ներկայ պարագան փորձաքար մը պիտի ըլլայ, ցոյց տալու համար որ Գերմանիա որքա՞ն կրնայ է եւրոպական մեծ պետութեան մը դիրքէն համաշխարհային պետութեան մը դիրքին բարձրանալու։»

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՅՔԱՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՕՐԷՆՔԻՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԵԱՆ Ա. ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ, 13 դեկտեմբեր. — Առաջին օրը նոր վարչութեան, որ քանքարտոյլ Պետութեան և Եկեղեցւոյ միջեւ հաստատուած կապերը լուծեց, կատարեալ հանդարտութեամբ անցաւ։ Ամէն եկեղեցիներու մէջ սովորական կրօնական արարողութիւնները կատարուեցան։ Երկու եկեղեցիներու համար, հաւաքման օրէնքին պահանջած զեկոյցը քաղաքային անձանց կողմէ տեղի ունեցաւ։ Ուրիշ 69 եկեղեցիներու մասին որ ո և է զեկուցում չէր կատարուած։

Այս վերջին եկեղեցիներուն՝ հաւաքման օրէնքին դէմ վարուած ըլլալը գրաւոր կերպով վաւերագրուեցաւ։ Ոստիկանական քննիչ մը անպաշտօն կերպով ներկայ գտնուեցաւ բոլոր եկեղեցական հաւաքումներուն, և տեղեկագրի մը մէջ կը հաստատէ թէ ամէն եկեղեցւոյ շէնքերուն բոլոր դուռները բաց էին և թէ հաւատացեալներն ալ ներսը կը գտնուէին։ Այս տեղեկագրին հիման վրայ այդ արարողութեանց նախագահող կրօնաւորները ատեանին տրուիլ պիտի կանչուին։ Նմանապէս այն քահանաները որոնք զեկոյց չըրած եկեղեցիներուն մէջ պատարագ բրած էին, ոստիկանութեան կողմէ կանչուած են, որպէս զի պատասխանատու հռչակուին իբր 1881ի հաւաքման օրէնքին դէմ վարուողներ։

ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թանի լրագրողներէն մէկը Սէն Ժէռմէն եկեղեցւոյ քահանային հարցուց թէ իշխանութեան կողմէ եղած հրաւէրին պատասխանելով պաշտօնատուն պիտի երթա՞յ։ «Ինչո՞ւ չէ» պատասխանեց քահանան։ «Եւ ի՞նչ պիտի պատասխանէք ձեզ ըլլալիք հարցումներուն» հարցուց թղթակիցը։ «Ճշմարտութիւնը, յարեց քահանան. պիտի ըսեմ թէ չեմ կարծեր որ 1881ի օրէնքին դէմ վարուած ըլլամ, որովհետեւ եւ աշխարհային հաւաքում մը չէր որ կատարեցի։ Այս առտու եկեղեցւոյ դուռները բաց էին, որովհետեւ կրօնից նախարարը յայտարարեց որ դուռները պէտք է բաց ձգուին։ Ես եկեղեցի գացի աղօթելու համար։ Մեզ կրօնաւորներուս համար պատարագը պարտաւորութիւն մըն է։ Սակայն ես մէկուն չըսի որ ի՛նքն ալ գայ։ Ես մէկը չհրաւիրեցի։ Ես աղօթեցի։ Դուռները բաց էին։ Հաւատացեալներ ներս մտան, նմանապէս աղօթելու համար. և ա՛ս է ամբողջ խնդիրը։ Ես ընդհանուր հաւաքում չըրի։ Ահա՛ թէ ինչ է պատասխանելիքս։»

Թղթակիցը շարունակեց հարցնել. — «Եթէ կառավարական գրաւոր պաշտօնեան ներկայանայ, ինչպէս պիտի ընդունիք։» — «Այդ մասին բան մը չեմ գիտեր։ Անշուշտ եկեղեցապատկան կալուածներու հոգաբարձութեան գանձապետին հետ գործ պիտի ունենայ, սակայն ես այդ գործերուն չեմ խառնուիր։» — «Կարգ մը եկեղեցիներու համար, նոյն անկերու մասնաւոր անհատներ ստորագրութեան երթալով օրինական զեկոյցներ բրած են։ Այդպիսի եկեղեցիներու մէջ կրօնական արարողութիւնը պիտի կատարուի, առանց այդ եկեղեցիներու քահանաներուն օրինական հետապնդման ենթարկուելուն։ Ի՞նչ պիտի ըլլար, տէր հայր, ձեր կարծիքը, եթէ նոյն բանը ձեր եկեղեցւոյն համար ալ կատարուէր։» — «Այդ կէտին մէջ, ինչպէս ամէն բանի, ուրիշ կարծիք չունիմ բայց եթէ արքեպիսկոպոսին կարծիքը։ Պէտք չէ զեկոյց ընել։ Եւ մենք ոչ զեկոյց պիտի ընենք, և ոչ ալ պիտի դրդենք որ զեկոյց ըլլայ։ Բայց եթէ հաւատացեալներ, առանց մեր գիտնալուն, պահանջուած զեկոյցը ընեն, ի՞նչ իրաւամբ կրնայինք այդ բանին հակառակիլ։ Ըլլայ զեկոյցով կամ առանց զեկոյցի, մենք պիտի շարունակենք աղօթել և պատարագ ընել, քանի որ մենք մեր հրահանգները արքեպիսկոպոսէն միայն կը ստանանք։ Բայց ասոր անշուշտ շատ ժամանակ լուծում մը պէտք է գտնուի և ես համոզուած եմ որ ամէն բան խաղաղութեամբ պիտի վերջանայ։»

ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԱՊԱՏԿԱՆ ԻՆՉՔԵՐՈՒ

Դալով եկեղեցապատկան ինչքերու հաշուեյարդարութեան, կը սպասուի որ շատ մը նահանգներու մէջ միջամտէ պիտի պատահին։ Եպիսկոպոսական ապարանքները նահանգային իշխանութեանց սեփականութիւն պիտի դառնան։ Այն տեղեր նահանգներու մէջ ալ, ուր նահանգային ժողովներու անդամոց մեծամասնութիւնը կղերական կուսակցութեան կամ յառաջդիմականութեան կը պատկանի, եպիսկոպոսներու ապարանքները եպիսկոպոսներուն պիտի ձգուին վարձու տրուածի պէս։ Կղերական կուսակցութեան պատկանող համայնքներու մէջ ալ նոյն բանը պիտի ըլլայ քահանաներու տուներուն համար։

ՊԱՊԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հաւմէն հաղորդուածին նայելով, Պապը, Ֆրանսայէն արտաքսուած մոնսէնեօր Մոնդանինիի տեղ, Փարիզի համար նոր ներկայացուցիչ մը նշանակած է։ Այս պաշտօնին համար Վատիկանէն ֆրանսացի բարձրաստիճան եկեղեցական մը նշանակուած է։

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶ, 13 դեկտեմբեր. — Կ'ըսուի թէ Պապը կարտինալ Ռիչառ արքեպիսկոպոսին իբր բնակարան երբեմնի նուիրակութեան շէնքը առաջարկած է։ Կարտինալը, սակայն, գոնէ առ այժմ պիտի մնայ Տընի Քոշէն երեսփոխանին տանը մէջ, ինչպէս առնից առաջ գրուած էր։

ՆՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՇԷՆՔԻՆ ՄԷՋԷՆ ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՎԱՒԵՐԱԹՈՒՂԹԵՐԸ

ՓԱՐԻԶ, 13 դեկտ. — Արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշոնի յանձնարարութեամբ, նոյն նախարարութեան անդամ Պ. Կավարի գնաց հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Տիւքաքի մօտ, որուն յանձնուած է երբեմնի նուիրակութեան շէնքին մէջէն գտնուած թուղթերուն քննութիւնը, և հաղորդեց անոր թէ բոլոր այն թուղթերը, որոնք Վատիկանի և ֆրանսական կառավարութեան միջեւ յարաբերութեանց խզումէն առաջ շրջանին կը պատկանին, կը վերաբերին դիւանագիտական պաշտպանութեան և զերծ են որ և է քննութենէ։ Այս կարգի թուղթերը արտաքին գործոց նախարարութեան պիտի յանձնուին և անկից ալ Վատիկան պիտի դրկուին։

ՄՈՆԴԱՆԵՆԻՆԻ ԳԱՂՏՆԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

ՓԱՐԻԶ, 13 դեկտ. — Մաթէն կը հաղորդէ թէ պապական գործակատար Մոնդանինիի թղթակցութեանց մէջ շատ հետաքրքրական թուղթեր կը գտնուին։ Շատ մը նամակներէ բացորոշ կ'երեւայ թէ ֆրանսական կղերին բացարձակ մեծամասնութիւնը որոշած էր ընդունիլ 1881ի օրէնքին, և թէ եպիսկոպոսներն ու քահանաները Պապին մէկ պաշտօնական հրամանին վրայ միայն ստիպուեցան իրենց նախապէս տուած որոշումին հակառակ վարուիլ։ Ուրիշ վաւերաթուղթեր ալ խնդիրը աւելի կը ծանրացնեն, երեւան հանելով թէ վերջին ֆրանսական երեսփոխանական ընտրութեանց ատեն Վատիկան ուղղակի ազդեցութիւն ի գործ դրած է։ Հարցաքննիչ դատաւորին ձեռքը ինկած է Մոնդանինիի մէկ նամակը Պապին անձնական քարտուղար Մերի տէլ Վալի ուղղուած։

ՆՈՐ ԶԵԿՈՅՑՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 13 դեկտ. — Այսօր կէս օրէ վերջ, Փարիզի մէջ եկեղեցիներու մասին երեք նոր զեկոյցներ ալ կատարուեցան։

ԿՂԵՐԱՆՈՑՆԵՐՈՒ ՊԱՐՊՈՒԻԼԸ

ՓԱՐԻԶ, 13 դեկտ.— Բազմաթիւ նահանգային քաղաքներու մէջ այսօր կղերանոցները պարպուեցան։

ՄՈՆԴԱՆԵՆԻՆ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

ՀՌՈՄ, 13 դեկտ. — Մոնսէնեօր Մոնդանինին խնդրուեցաւ Պապին անձնական քարտուղարին կողմէ, որ պապական սենեկապան մոնսէնեօր Աքքինելլիի յարկաբաժնին մէջ հաստատուի, և մինչեւ նոր կարգադրութիւն Վատիկանէն չհեռանայ։

ՊԱՊԸ ԻՆՔԶԻՆՔԸ ԱՐԴԱՐԱՑՆԵԼՈՒ ՓՈՐՁԵՐ Կ'ԸՆԷ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԵՏ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԽԶԵԼՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 13 դեկտ. — Պապը, ինչպէս Հաւմէն կը հաղորդուի, Փարիզի արքեպիսկոպոս կարտինալ Ռիչառին նամակ մը գրեց, որուն մէջ կը բացատրէ այն պատճառները որոնք հարկադրեցին զինքը որ կաթոլիկներուն չթոյլատրէ կրօնական արարողութեանց առթիւ տեղի ունենալիք հաւաքման համար 1881ի հաւաքման օրէնքին համաձայն զեկոյց ընել։ Պապը ի մէջ այլոց կը շեշտէ սա կէտը թէ կրօնից նախարար Պ. Պրիանի շրջաբերականը անընդունելի տրամադրութիւններ կը բովանդակէ, մասնաւորապէս դպրոցներու մասին, որոնց եպիսկոպոսներու կողմէ վաւերացուիլը կ'արգիլուի։ Այս ամէնը նկատի առնելով է որ Պապը որոշած ըլլայ արգիլել խնդրոյ առարկայ զեկոյցը, որովհետեւ շատ մը ֆրանսացի եպիսկոպոսներ նամակներ գրած էին իրեն, հաղորդելով թէ իրենք Պրիանի շրջաբերականով կղերին համար ստեղծուած կացութիւնը անընդունելի կը նկատեն։ Վատիկանի մէջ կը հաւաստուի թէ Պապին ընթացքը անհաշտողական չէր, այլ որովհետեւ ստիպուած էր այդպէս ընել, Եկեղեցւոյն էական իրաւունքները յարգել տալու համար։

Այն խօսքը թէ ֆրանսացի շատ մը եպիսկոպոսներ նամակներով Պապին դիմած և Պ. Պրիանի շրջաբերականին հետեւանքով իրենց կացութիւնը անտանելի հռչակած ըլլան, բնաւ իրողութեանց չի համապատասխաներ։ Ընդհակառակը Փարիզի պապական գործակատար Մոնդանինիի քովէն գրաւուած վաւերագիրները ճիշդ հակառակը կը հաստատեն թէ եպիսկոպոսներու և կրօնաւորներու մեծամասնութիւնը որոշած էր ֆրանսական կառավարութեան կարգադրութիւններուն հնազանդիլ և թէ միայն Պապին պաշտօնական հրամանին վրայ ստիպուեցաւ իրենց առաջուընէ տուած որոշման հակառակը գործել։

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

ՄԱԴՐԻԴ, 13 դեկտեմբեր.—Լիպերալ թերթը կը գրէ.—«Վատիկան, Ֆրանսայի մէջ կրած ծանր պարտութենէն վերջը, նմանապէս պիտի փորձէ Աւստրիոյ և Սպանիոյ սատարել, Ֆրանսայի հետ թշնամանալու համար։» Լիպերալ կը հրաւիրէ սպանիական նախարարութիւնը, զգուշանալ այդ բանէն։ Սպանիա պէտք է հետեւի Ֆրանսայի ներկայ օրինակին, որ 18րդ դարու վերջէն ի վեր յառաջդիմական ամէնէն կարեւոր քայլն է։ Դրացի երկրի մը մէջ ցանուած սերմերը քիչ ատենէն պէտք է որ իրենց պտուղները Սպանիոյ մէջ ալ տան։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Րումէլի Պէյլէրպէյիի աստիճան տրուեցաւ Տէրսիմի գաւառին կառավարիչ Օսման փաշայի։

ՊԱՇՏՕՆ. — Միդիանի կառավարիչ անուանուեցաւ Զաւրէ գաւառակին գայմագամ Ճէլալ պէյ։

—Այտընի նահանգին Սալիհլու գաւառակին նայիպ անուանուեցաւ Զալի նախորդ նայիպ Մէհմէտ էֆ.։ Պրուսայի նահանգին Էսքիշէհր գաւառակին՝ Ալաշէհրի նախկին նայիպ Շէվքէ էֆ.։ Ատանայի նահանգին Անամուր գաւառակին՝ Բոստանի նախորդ նայիպ Մէհմէտ Սաատէտտին էֆ.։ Պրուսայի նահանգին Էմէտ գաւառակին՝ Պէյշէհրի նախկին նայիպ Շէյխ Մէհմէտ էֆ.։ Էրզրումի նահանգին Գուրուչայ գաւառակին՝ Պէհէսնիի նախորդ նայիպ Իպրահիմ Հագգը էֆ.։ Սըվազի նահանգին Տաշէնաէ գաւառակին՝ Անկոլը Պուրիաղի նախորդ միւֆթի Ալի Բըզա էֆ.։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Կայս. Պալատան գլխաւոր պաշտօնեայ և թագաւորական Դ. շրջանակին ատեղծապահական մարմնոյն նախագահ գնդապետ Մէհմէտ Ալի պէյի։ Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Էսկիշէհրի միւֆթի Հաճի Մէհմէտ էֆ.ի։

—Առաջին կարգի Շէֆգաթ՝ Երուսաղէմի կառավարիչ Էքրէմ պէյի տիկնոջ և երկրորդ կարգի՝ քրոջ աղջկան՝ Նահիտէ հանըմի։ Երկրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ Օսմ. Պանքային Բարիզի ճիւղին Տնօրէններէն Պ. Ռոուլ Մալլեի տիկնոջ և Պառոն տը Նէօֆլիզի աղջկանը։ Երրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ Բարիզի հիւանդանոցներու ամբիչներէն Օր. Կապրիէլ Լըրուանի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայած ըլլալով արձակել 1316էն գրուած զինուորները, այդ գործողութիւնները շաբաթ օրը սկսան։ Այդ զինուորներէն մաս մը, իրենց անսաթղթակները ստանալով, Պէգմէ Ալէմ շոգենաւով դէպի իրենց ծննդավայրերը ճամբայ հանուեցան։ Կայս. մասնաւոր թիկնապահ Մէհմէտ փաշա նոյն շոգենաւը երթալով, Վեհ. Սուլթանին Կայս. բարեմաղթանքները հաղորդեց զինուորներուն, որոնք «Բատիշահըմ չօք եաշա» գոչեցին։ Շոգենաւին մէջ կան Կայս. թիկնապահներ և բժիշկներ ու դեղագործներ՝ զինուորներուն հանգստութեանը հոգ տանելու համար։ Հետագրաւ հրաման տրուեցաւ այն նաւահանգիստները, ուր այդ զինուորները ցամաք պիտի ելլեն, ամէն դիւրութիւն ընծայել անոնց։

— Արձակուած զինուորներէն մաս մըն ալ երէկ Անատոլի երկաթուղիով և Թիրի Միւժկեան շոգենաւով իրենց ծննդավայրերը ղրկուեցան։

ՕԼԿԱ ԹԱԳՈՒՀԻՆ. — Յունաստանի թագուհին երէկ իրիկուն Գալաթ ժամանեց ռուսական Օլկա շոգենաւով, և իսկոյն Ամֆիտրիտ զբօսանաւը փոխադրուեցաւ։ Հելլենական դեսպանը և դեսպանատան պաշտօնեաներէն ոմանք բարի գալուստ մաղթեցին։ Օլկա թագուհիին գրաւուած զբօսանաւը Պոլսոյ նաւահանգստէն անցած ատեն հարկ եղած պատիւները ընծայուեցան։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ դեսպանատան մէջ շաբաթ օրը կատարուեցաւ ծանուցուած պաշտօնական ընդունելութիւնը։ Խարիճիէի արարողապետի օգնական Մէհմէտ պէյ, պաշտօնական համազգեստով, ներկայ գտնուեցաւ և այցելուները ներկայացուց դեսպան Բալլավիչինի մարքիզին։ Ներկայ էին Պետական Խորհուրդին նախագահը, ելմտական, Էվգաֆի ու կրթական նախարարները, քաղաքապետը, մաքսային վերատեսուչը, արտաքին գործոց խորհրդականը, Բարիզի ու Վիեննայի օսմ. դեսպանները, Պետական Խորհուրդին անդամ Սէրրահամ փաշա և ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։ Ճոխ չքասեղան մը դրուած էր ներկաներուն տրամադրութեանը տակ։ Նախարարներ և բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն ոմանք ալ իրենց այցետոմսը ղրկած էին։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՔԱՐԱՓՆԵՐԸ. — Ղալաթիոյ քարափին վրայ կառուցուելիք մաքսային շէնքերուն համար 7000 մեթր տեղ յատկացուած է և Պոլսոյ քարափին վրայ ալ 13,000։

ՕՍՄ. ԴԵՂԱԳԻՐՔ. — Բժշկական վարժարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ՝ անգլիական, ֆրանսական և գերմանական դեղագիրքերը քննելով, ձեռք բերուելիք արդիւնքին համաձայն օսմ. դեղագիրք մը պատրաստելու համար, որպէս զի դեղագործները ասկէ վերջը բստ այնմ պատրաստեն դեղագիրներու պատրոնակութիւնը։ Այդ դեղագիրքը յարմար գինով մը պիտի վաճառուի դեղագործներուն։

ԲԵՐԱՅԻ կառավարչի պաշտօնարանը պիտի նորոգուի և պիտի ընդարձակուի։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՒԷԻ ՀԱՄԱՐ Այտընի կուսակալութեան ըրած հարցումին պատասխան տրուեցաւ թէ Չէշմէի, Փաշ Ասարի, Բէօյլիւքի, Գոտրումի ու Մէքրիի եզերքները եթէ շոգենաւային կանոնաւոր երթեւեկութիւն մը հաստատուի, թէ՛ այդ տեղերուն և թէ Ընկերութեան համար շահաւոր պիտի ըլլայ։

ՇՈՒՔՐԻ նոր փաշան, շաբաթ օր, իր պաշտօնական առաջին այցելութիւնը տուաւ Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին։

ՕՃԱՌՆԵՐԸ. — Բաղաքապետութիւնը նկատելով որ Կ. Պոլսոյ մէջ պատրաստուած օճառներուն մէջ չափէն աւելի հողային նիւթեր կը խառնուին, անոնցմէ նմոյշներ ղրկեց բժշկական վարժարանը՝ տարրալուծուելու համար։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատունը կատարուած մրցման միջոցին շահողներու մէջ կայ Օր. Մարթա Սերովբեան, որուն անունը սխալմամբ Արապեան ծանուցուած էր։

ՓԱՅՏ ԵՒ ԱԾՈՒԽ. — Բաղաքապետութիւնը ծանուց թաղապետական բոլոր շրջանակներուն՝ ուշադրութիւն ընել, որպէս զի փայտը և ածուխը չափազանց գիներով չվաճառուին։

ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆ. — Առջի իրիկունը, ժամ 1ին, Բերա, Ակնալը Չարշը, գոհարավաճառ Նիքօլի խանութը մարդ մը ներկայանալով, արծաթեայ մէկ քանի մետալեան ուզեց։ Նիքօ ինք չունենալով, աշակերտը Սմբատին ղրկեց Բանայի եկեղեցիին մօտ Խրիստոյի խանութը. այս վերջինը նոյն ապրանքները հետ առնելով գնաց Նիքօյի խանութը։ Այդ միջոցին անծանօթ մարդ մը, Խրիստոյի բացակայութենէն օգտուելով, ափսէի մէջ գտնուած գոհարեղէնները չորթելով փախաւ։ Դրացիները թէեւ փորձեցին բռնել, բայց չյաջողեցան։ Նոյն պահուն Նիքօյի խանութը ներկայացող յաճախորդն ալ փախաւ։ Գողցուած ապրանքները 40 ոսկիի չափ են։ Ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկեց։

ՕԴԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ. — Շաբաթէ մը ի վեր տիրող հարաւային հովը, երէկ, դադրեցաւ, և այսօր հիւսիսայինի փոխուեցաւ, բայց անձրեւը կը շարունակէ թեթեւ կերպով։

—Շաբաթ օրը Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանողները պատմեցին թէ Միջերկրականի մէջ փոթորիկը այնքան սաստիկ էր, որ ալիքները մինչեւ շոգենաւերուն ծխնելոյզները կը բարձրանային։

—Անցեալ երեքշաբթի գիշեր, փոթորիկին ատեն, Ալաշէհրի և Աֆիոն Գարահիսարի միջեւ հեռագրական թելերը աւրուելով, հաղորդակցութիւնները ընդհատուեցան։

— Շաբաթ օրը Վանիքէօյի բացերը պարապ նաւակ մը գտնուեցաւ, որ հաւանաբար ըղուած կ'երթար։ Սարըեարի նաւամատոյցէն ձկնորսի նաւակ մըն էր։ Կ'երեւայ թէ մէջը գտնուողները փոթորիկին ատեն խեղդուած են։

—Պէյլէրպէյի շրջակայ գաղթականներու թաղին մէջ պարապ ու խարխուլ տուն մը փլաւ։

—Սկիւտարի մէջ երկուշաբթի գիշեր բուռն փոթորիկ մը ծագելով, հետեւեալ օրն ալ ձիւն տեղացեր է։

—Վիեննայի և Աւստրիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ ալ, անցեալ շաբթու, ձիւն տեղացեր է։

—Սամաթիոյ, Ենիգաբուի ու Գումգաբուի եզերքները մակոյկներ և ձկնորսի նաւակներ խորտակուած են. նաև ալիքները քշած տարած են մեծաքանակ փայտ։

—Ուրբաթ օրը Պրուսայի մէջ խոշոր ձիւն տեղացեր է։ Հարաւային բուռն հովերէն շոգենաւերուն Մուտանիա ժամանումը յապաղեր է։ Նահանգին ամէն կողմերը, մանաւանդ ծովեզերքները, ճամբաներ պատռուած են։ Պրուսայի ու Բիլէճիկի միջեւ հեռագրական հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Նիքոլի, Մանոլ և Ելքիմիոսի անուն անձեր, երէկ, Բերայի յունական Բանայիա եկեղեցին մէջ արարողութիւն կատարուած պահուն, ժամակոչներու սենեակը մտնել փորձեցին, սակայն այս վերջինները իմացան։ Գողերը հովանոց մը չորթելով փախչիլ ուզեցին, բայց ոստիկանութիւնը վրայ հասնելով, զանոնք ձերբակալեց։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՑՈՐԵՆ		Փարա
Առաջին ճերմակ օլան		34½-35
Երկրորդ »	»	33 -33½
Խառն	»	31 -32
Զավտարը	»	30 -
Կարծր առաջին	»	37½-38
» միջին	»	33 -35

Այսօր 23 վակոն Անատոլի ցորեն ժամանեց.

ԱԼԻՒՐ	Ղրշ.
Տեղական գերմա Ս. Պարկ	67 -68
» » Բ. »	64 -65

ԹԵՓ

Օխան 16-17 փարա

ԳԱՐԻ

Բէօսթէնճէ	քիլէն	12½-13
Բուռկէլի		11½-12¼

ՑՈՐԵՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

29 Նոյեմբեր

Նիւ-Եորք	պատրաստ		79.3.8
»	մարտի	համար	.
» 1907	մայիսի	»	84.1.2
»	հոկտ.ի	»	79.8.8
»	դեկտ.ի	»	81.1.2
Լիվըրպուլ	պատրաստ		7.
»	յուլիսի	»	.
»	դեկտ.ի	»	6.4.1.2
»	մայիսի	»	6.5.
Ջիգակօ	պատրաստ		.
»	հոկտ.ի	»	71.1.2
»	դեկտ.ի	»	73.7.8
Մարսիլիա	պատրաստ		18.

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ՆՈՐԱԿԱՌՈՅՑ ՇԷՆՔԵՐԸ

ՕԾՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ազգ. Հիւանդանոցի Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյն օծման արարողութիւնները և երեք նորակառոյց յարկաբաժիններուն բացումը կատարուեցան ու լրացան երէկ մեծաշուք և վայելուչ հանդիսաւորութեամբ։ Կրօնային ու բարեգործական արարողութեանց պատկառելի շուք մըն էին երեկուան հանդիսութիւնք որոնք հոգեպարար տպաւորութեամբ մը համակեցին բոլոր ներկաները։ Հակառակ անձրեւոտ ու ցրտագին օդին, բաւական թուով բազմութիւն մը առաւօտուն կանուխէն կը դիմէր դէպ ի Եէտի-Գուլէ և կառախումբերը լեցուն էին, Համբարձման տօնը յիշեցնելով՝ ձմեռնային երեւոյթի մը տակ, սա տարբերութեամբ որ այս անգամ բազմաթիւ ծանօթ անձնաւորութիւնք ընտանեօք եկած էին։ Ժամերգութիւնք սկսան մթնշաղին, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր որ նախորդ օրը, շաբաթ, առաւօտ և իրիկուն կատարած էր խորանին ճակատի խաչին օծումը, լաստափայտի մը վրայէն բարձրանալով մինչեւ հոն, ինչպէս նաև առանձին չորս խաչերուն օծումը, իր շուրջը ունենալով Տ. Տ. Զաւէն, Բարգէն ու Վահրիճ վարդապետները, Գուզկունճուգի աւագերէցը՝ իբրեւ խարտաւիլակ, և Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ լուսարարապետ Տ. Վահրամ քահանան։

Երէկ, առաւօտեան ժամերգութիւններէն ետք, մինչ Ս. Պատրիարքը Հիւանդանոցի տեսչութեան սենեակը կ'առաջնորդուէր զգեստաւորուելու համար, տաճարին դուռները փակուեցան՝ դուրս հանուելէ ետք խորանին վէմ-քարը զոր չորս երիտասարդներ ձեռամբարձ կը տանէին, առաջնորդութեամբ Գր. Մելիքսեթեան էֆ.ի,—եկեղեցւոյ ճարտարապետը,—շապիկ հագած՝ հնաւանդ սովորութեան մը համեմատ։

Ս. Պատրիարքը, զգեստաւորեալ, եկեղեցական թափորով հասնելով տաճարին դուռը, ուրկէ կարդաց վէմ-քարին վրայ, որմէ ետք «Բացէք»ի արարողութեամբ բացուեցան դուռները և՝ Ն. Սրբազնութիւնը առաջնորդուեցաւ եկեղեցւոյ բեմը, ուր Խաչհանգիստ կատարուեցաւ՝ վէմ-քարը տաճարին չորս կողմերը պտտցնելէ և խորանին վրայ զետեղուելէ ետք։ Ս. Պատրիարքին շուրջը կը գտնուէին, զգեստաւորեալ, Տ. Գէորգ եպս. Երէցեան, Տ. Տ. Զաւէն, Բարգէն, Վահրիճ ու Ներսէս Յովսէփեան վրդ.ները, Բերայի աւագերէց Տ. Մկրտիչ Հայրը ու միւս քահանաները։ Իսկ հոգեւոր մասերու հովիւ ծերունազարդ Տ. Վարդան վրդ. Բրօֆորօդեան դասին մէջ կեցած էր։ Երգեցողութիւնք կը կատարուէին դաշն և համեմատ կերպով, քաղցրաձայն ու մարզուած դպրաց դասի մը կողմէ։ Օծման արարողութիւնը, զոր Ս. Պատրիարքը անձամբ կը կատարէր, շատ խորազգեցիկ էր։ Ն. Սրբազնութիւնը յաջորդաբար օծեց Ս. Միւռոնով, աւագ խորանը՝ անթիւ երկու փոքրիկ խորաններով, խորհրդատունը և եկեղեցւոյն բոլոր մասերը և վարագոյրներն ալ, որմէ ետք իր իսկ ձեռքով փակեց ու բացաւ վարագոյրը և խորանին մոմերը ու տաճարին ջահերը վառուեցան։ Օծման արարողութիւնը աւարտած էր։

Այնուհետեւ, «Հրաշափառ»ի երգեցողութեամբ սկսաւ Պատարագը զոր մատոյց Ս. Պատրիարքը, և ճաշու Գիրքէն վերջ, ժողովրդեան դառնալով, հոգեշունչ քարոզ մը խօսեցաւ, Դաւիթ Մարգարէի «Այսօր է զոր արար Տէր խորան սրբութեան, եկայք ցնծասցուք և ուրախ լիցուք» խօսքը պատշաճօրէն բնաբան ընտրելով։

Ահաւասիկ ամփոփումը Պատրիարքական քարոզին.—

«Այսօր հոս հաւաքուած ենք տօնելու Ս. Փրկչեան նորաշէն մատրան բացումը, և բնական է որ մեր սիրտերը ուրախութեամբ լեցուին։ Մեր պարտքն է սկզբունքներ, խրատներ քարոզել, պարտքերը յիշեցնել, սակայն կան օրէնք, որոնք ինքնին պերճախօս են։ Տաճարները թէ և փոքր իսկ ըլլան, դարձեալ նուիրական են, և հոգւոյն կը խօսին, և քանի շինութիւնը կամ տաճարը փառաւոր և հոյակապ ըլլայ, այնքան մեր բարեպաշտութիւնը, մեր եռանդը կ'աւելնայ. ուստի բնական էր որ փափաքէինք առաջինէն տեղ աւելի շքեղ, հոյաշուք մատուռ մը կառուցանել։ Այս տաճարը, որ երեք քառորդ դար առաջ կառուցուած է, մեզի բաւական չէր, որովհետեւ երբեմն պէտքերը կ'աւելնան, ճաշակները կը փոխուին ու կը զարգանան, և այս տաճարը որ իր կառուցման թուականին հոյակապ կ'երեւէր, այլ եւս անբաւական դարձած էր մեզի։

«Թերեւս այս տաճարն ալ օր մը անբաւական նկատուի։ Մեր ճաշակներու օրըստօրէական զարգացման հետեւանքով միշտ կը ձգտինք դէպի աւելի գեղեցիկը, աւելի ճոխը, աւելի կատարեալը։ Տաճարին վեհութիւնն ու բարեզարդութիւնը՝ Քրիստոնէութեան ու հաւատքը կ'աւելցնեն։ Բայց այդ բաւական չէ, պէտք է որ մենք ալ աւելի քրիստոնեայ ըլլանք, ընթացք մը ունենանք, այսինքն երախտագիտութեամբ յիշենք բարերարներուն անունները։ Ամէն բարիք, ամէն բան որ մեզի օգուտ մը կ'ընծայէ, մեր սրտին մէջ երախտագիտութիւն կը ծնուցանէ։ Աղօթենք ուրեմն անոնց համար, որոնց միջոցաւ կրցանք այս տաճարը վայելել։

«Աղաթոն և Կարապետ էֆ.ք Թան-

Թաշճապունեան, իրենց վաղամեռ եղբօր ի յիշատակ կառուցած են այս տաճարը ի հիմանց, բաւական չքեղ կերպով։ Մաղթենք հանգիստ հանգուցելոյն հոգւոյն, որուն յիշատակին կը նուիրուի այս տաճարը։

«1832-34ին հիմնուեցաւ այս Հիւանդանոցը, Պէզճեան Յարութիւն ամիրայի և իր ժամանակի ամիրաներուն և սեղանաւորներուն ձեռամբ, Նարլը-Գաբուի մէջ իբր հիւանդանոց ծառայող չէնքին տեղ, և այն ատեն հրաշակերտ մը կը նկատուէր, բայց ժամանակը ցուցուց թէ շատ բարեփոխութիւններու պէտք պիտի ունենար։ Լուսահոգի Ներսէս Պատրիարք խումբ մը ընտրեալ անձերէ մարմին մը կազմեց, անոնց յանձնելով Հիւանդանոցի մատակարարութեան և բարեզարդութեան հոգը։ Պէտք անմոռանալի յետոյ մէկ քանի Թեւեր ևս աւելցնել Հիւանդանոցի հին չէնքերուն վրայ։ Կիւլպէնկեանք, Կիւմիւշկէրտանք, Խասեանք եղան առաջին սատարողները այս մասին։ Ծանօթ է արդէն նոր Թեւերու չինութեան պատմութիւնը։ Այսօր, վերջապէս բացումը կը կատարենք ոչ միայն այս նորաչէն մատրան, այլ և նոր յարկաբաժիններուն, դեղարանին և հակամանրէիչ մեքենային։ Ժողովրդային ընդհանուր համակրութեամբ չէ որ չինուեցան այս չէնքերը, այլ մասնաւորներու ձեռնտուութեամբ։ Յակոբեան, Կիւլպէնկեան և Ունճեան գերդաստանները կառուցին հին չէնքերն ալ, չուրջ 20,000 ոսկի ծախսելով, և նուիրատուութեանց ցուցակը դրուած է Հիւանդանոցի ճակատի դրան առջև։

Իսկ բարեյիշատակ Տոքթ. Խորասանճեանի յիշատակին նուիրուած դեղարանը, օժտուած գիտական վերջին կատարելութիւններով, կարեւոր մէկ պէտքը կը լըրացնէ Հիւանդանոցին։ Գարամանեան Յակոբ էֆ.ի այրին ու որդիքը ևս իրենց ամուսնոյն և հօր կամաց համաձայն հաստատութեան նուիրեցին հակամանրէիչ մեքենայ մը։ Երախտագիտութեան արժանի են նաեւ Հոգաբարձութեան անդամներէն Մոնուկեան Տիգրան, Ասլանեան Յարութիւն էֆ.ները և միւս անդամք, ինչպէս նաեւ բժշկական մարմինէն Թորգոմեան և Նազարեան էֆ.ները, որոնք ջանք չի խնայեցին Հիւանդանոցը տիպար հաստատութեան մը վերածելու և կատարելութեան հասցնելու համար։

«Նաեւ յիշենք Հիւանդանոցի հին և նոր բոլոր աշխատաւորները՝ Տատեան Պօղոս և Յովհաննէս ամիրաներէն մինչեւ նոր չէնքերը չինող Ունճեան, Կիւրեղեան և Մելիքոսեան ճարտարապետները և այլ աշխատաւորները։

«Ժողովուրդը, որ իր լուման չէ զլացած ամենուրեք, արժանի է օրհնութեան։ Քանակը կարեւորութիւն չունի նուիրատուութեանց մէջ, այլ համեմատութիւնը, քանի որ Քրիստոս նախամեծար համարեց այրիին լուման, հարուստին արծաթէն»։

Նորին Սրբազնութիւնը գոհունակութիւն յայտնեց նաեւ Հիւանդանոցի բոլոր պաշտօնէութեան, Տնօրէնէն մինչեւ գրագիրները, հիւանդապահները, եայլն, ու բոլորեան պաշտօնեայ մը, որ վարձք ընդունելով հանդերձ իր գործին մէջ կը դնէ ջանք, եռանդ և օգտակար ըլլալու իղձ մը, ան ալ երախտագիտութեան կ՚արժանանայ։

Ս. Պատրիարքը խօսքը փակեց, մաղթանքներ ընելով բոլոր հանգուցեալ բարերարներուն հոգւոյն և արեւշատութիւն հայցելով կենդանի բարերարաց։

Պատրիարքական քարոզը աւարտեցաւ երկսեռ հաւատացեալներու «ամէն»ներուն մէջ և Պատարագը շարունակուեցաւ հանդիսաւորապէս։

Բազմութիւնը հեղձնուկ ստուարացած էր, այնպէս որ Ս. Փրկչի փոքրիկ տաճարը նեղ կուգար համայնքը պարփակելու և շատեր՝ դուրսը, անձրեւին տակ կեցած, կ՚ունկնդրէին արարողութեան։ Պատարագէն ետք Խաչահանգիստ կատարուեցաւ, ու Հիւանդանոցի բարերարներու ննջեցելոց յիշատակին հոգեհանգիստ։

Ս. Պատրիարքը՝ հանդիսաւոր Թափօրով դուրս ելլելէ առաջ, շրջապատեալ բոլոր ներկայ եկեղեցականներէն՝ եկեղեցւոյ բեմէն հանդիսաւոր մաղթանքներ կատարեց Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար, Թուելով Ն. Կ. Վեհափառութեան առատաձեռն շնորհները և հայրական հովանին զորս կը վայելէ Ազգ. Հիւանդանոցը։

Բոլոր ժողովուրդը սրտագին «ամէն»ներով ձայնակցեցաւ այս բարեմաղթութեանց։

Նորակառոյց հիւանդանոցի դրան առջեւ ևս, ուր առաջնորդուեցաւ Ս. Պատրիարքը, Ն. Սրբազնութիւնը մաղթանքներ կատարեց և դպրաց դասը երգեց Վեհ. Կայսեր ձօնուած երգ մը։ Յետոյ, Ն. Սրբազնութիւնը առանձնացաւ վերնայարկի խուցի մը մէջ, պատարագի հանդերձները հանելու և պահ մը հանգստանալու համար։

ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆԸ ԵՒ ՍԵՂԱՆ

Այս միջոցիս, եկեղեցական դասը և ծանօթ անձնաւորութիւնք, շատեր ընտանեօք, ներս կը հրաւիրուէին Հիւանդանոցի Տնօրէն Յակոբ էֆ. Համամճեանի և դրասենեակի տեսուչ Մաքսուտ էֆ. Խիւտավէրտեանի կողմէ, այցելելու համար Յովհաննէս էֆ. Յակոբեանի բարերարութեամբ կառուցուած յարկաբաժինը, որուն լայն նրբանցքին մէջ, որ մեծկակ սրահի մը երեւոյթն ունի, սեղան մը յարդարուած էր, յոյժ ճաշակաւոր կերպով, ծաղիկներով զարդարուն, Թօքաթլեան ճաշարանին (Սըլանիտ) պաշտօնէութեան ձեռքով։

Յարկաբաժնին բոլոր մասերուն մէջ պտոյտները տեւեցին կէս ժամէ աւելի, որու միջոցին ներկայք իրենց խնդակցութիւններն ու շնորհաւորանքները կ՚ուղղէին Մարդէն էֆ. Յակոբեանի, որ ներկայ էր իր Տիկնոջ հետ, իր պատուական հօր՝ Յովհաննէս էֆ.ի այս նոր բարեգործութեան համար որ Հիւանդանոցի կենսական մէկ պէտքը կը լրացնէր, կանանց յատուկ հիւանդարանով մը օժտելով զայն՝ իր ներքին բոլոր կահերով, կազմածներով ու պիտոյքներով։ Տէր և Տիկին Մ. Յակոբեան՝ առանձինն ու առանձնաբար մը շնորհակալութեամբ կ՚ընդունէին այս խնդակցական արտայայտութիւնները, շատ համեստօրէն ու մտացիօրէն պատասխանելով խրախուսանքներուն։

Ժամ 8ին մօտ, Ս. Պատրիարք Հայրն եկաւ նախագահելու սեղանին, որուն մասնակցեցան, Հոգաբարձութեան հրաւէրով, Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան և եկեղեցւոյ արարողութեանց մասնակցող ամբողջ եկեղեցական դասը, ինչպէս նաեւ Տէր և Տիկին Մարթէն Յակոբեան, Տէր և Տիկին Կարապետ Թաշճապունեան, Տէր և Տիկին Յարութիւն Դարամանեան և Օրիորդ Դարամանեան, Օր. Մառի Միքէնիսեան, Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, Տիգ. էֆ. Մոնուկեան, Գրիգոր էֆ. Եւլէքեան, Արսէն էֆ. Արսէնեան, Պետրոս էֆ. Խորասանճեան, Արտաշէս էֆ. Ֆնտըգլեան, Գասպար էֆ. Կիւլպէնկեան, Յակոբ էֆ. Խասեան, Գարեգին էֆ. Մոլտովաք, Արիս էֆ. Փէնճեան, Հէթում էֆ. Սեթեան, Տոքթ. Մաթէոսեան էֆ. Տոքթ. Թորգոմեան էֆ., Տոքթ. Շէրպէթճեան էֆ., Յարութիւն էֆ. Սեթամպոլլուեան, Վահան էֆ. Մաթէոսեան, Տոքթ. Իպլիքճեան էֆ., Տոքթ. Գազազեան էֆ., Յ. Գասնակեան էֆ., Գրիգոր էֆ. Մելիքսեան, Լեւոն էֆ. Կիւրեղեան, Յակոբ էֆ. Ունճեան, Մաքսուտ էֆ. Խիւտավէրտեան, Յակոբ էֆ. Համամճեան, Իսրայէլ էֆ. Հայկազն և մամուլի ներկայացուցիչներ։

ԵՐԱԽՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆ

Սեղանին վրայ, Ս. Պատրիարք Հայրը ոտքի ելլելով, առաջին բաժակը առաջարկեց վասն արեւշատութեան Վեհ. Կայսեր, Որ հովանին է այս բարեգործական Հաստատութեան և Որ կայս. բարեհաճ Իրատէով արտօնած էր Հիւանդանոցի նոր չէնքերուն չինութիւնը և օրական հացի և մսի լիառատ պարէնին շնորհումով և Իր հայրական բարձր հովանիով մեծագործ Բարերարն է Հիւանդանոցին։ Բոլոր ներկայք յոտնկայս ունկնդրեցին և ջերմագին ծափահարութիւններով ու «կեցցէ»ներով բաժակ պարպեցին Կայսերական արեւշատութեան համար։

Միեւնոյն ժամանակ, Ս. Պատրիարքը յայտարարեց թէ այս ուրախութեան հանդիսաւոր պարագային առթիւ երախտագիտական Ուղերձ մը պատրաստած է զոր հեռագրաւ պիտի մատուցանէ ի Կայս. Պալատ։ Գործակատար Արիս էֆ. Փէնճեան յոտնկայս կարդաց Ուղերձը, որով Ս. Պատրիարքը ծանուցանելով թէ Ազգ. Հիւանդանոցի նորակառոյց մատրան օծումը և նոր յարկաբաժիններուն բացումը կատարուած են, ջերմագին մաղթանքներ կ՚ընէր Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեանը համար, յառս Կայս. Գահոյից մատուցանելով իր և Ազգին երախտապարտ զգացումները։

Բոլոր ներկայք յոտնկայս և պատկառոտ երկիւղածութեամբ ունկնդրեցին նոյն երախտագիտական Ուղերձին, բարեմաղթութիւններով և «կեցցէ»ներով։

ԲԱԺԱԿԱՃԱՌԵՐԸ

Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան հակիրճ բաժակաճառով մը բաղձանք յայտնեց որ նոյն օրուան հանդէսին փառաւորութիւնը տարածուի նաեւ բոլոր հայ եկեղեցիներուն վրայ, և յիշելով բարեպաշտական հաստատութեանց ու անոնց պայծառութեանը համար աշխատողները, որոնց գլուխը կը գտնուին Ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետը, Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը, Երուսաղէմի և Կ. Պոլսոյ Ս. Պատրիարքները, մաղթեց որ Աստուած փառաւոր պահէ հայ Եկեղեցին իր աթոռներուն և պաշտամանց մէջ և բաժակ պարպեց ամբողջ Հայ եկեղեցականութեան կենացը։

Հոգաբարձութեան անդամ Տոքթ. Թորգոմեան էֆ. յիշելով Ս. Պատրիարք Հօր անձնուէր ջանքերը և հոգածութիւնը Հիւանդանոցին վրայ, մասնաւորապէս նոր չէնքերու կառուցման գործը գլուխ հանելու համար, բաժակ առաջարկեց Ն. Ամենապատուութեան կենաց։

Այս երկու բաժակաճառերն ևս ընդունուեցան խանդավառութեամբ։ Ապա խօսք առնելով Ս. Պատրիարքը, շահեկան տեսութիւն մը ըրաւ Հիւանդանոցի նախկին և արդի վիճակին վրայ և դովելով առաջին բարերարին՝ Պէզճեան Ամիրայի բարիքը, յիշեց Հիւանդանոցի փառաւորութեան և անկման ժամանակները. ըսաւ թէ 1883էն առաջ լքեալ վիճակ մը ունէր Հիւանդանոցը և այդ Թուականին գտաւ խումբ մը կորովի անձեր, որոնք 12 տարի մատակարարեցին Հիւանդանոցը, կարգ ու կանոն դրին և դիւրութիւններ ընծայեցին։ Գործը այս ճամբուն մէջ էր, երբ Կիւլպէնկեանները, Յակոբեանները, Կիւմիւշկէրտանները, Խասեանները, Գարամաճեանները և այլք տեսնելով որ չէնքերը խարխուլ են, առողջապահական միջոցներէ Թերի կամ պակաս, արտասովորեցան և հանդամակութեան սկսան։ Արդիւնքը այն եղաւ որ արեւելեան և հիւսիսային երկու Թեւերը, հիւրանոցը և դրասենեակը, հարաւային Թեւը եւն. վերաշինուեցան։ Այս շրջանէն ետքը եկան ուրիշ բարերարներ, որոնք շինեցին Հիւանդանոցին երեք Թեւերը, և տաճարը։ Արդի Հոգաբարձութեան եռանդուն ջանքերն ալ յիշելէ ետքը, Ն. Սրբազնութիւնը աւելցուց թէ «Իրաւ այսօր մեր Հիւանդանոցը իր լրմամբը կը ներկայանայ մեզ ամէն կատարելագործութիւններով, բայց վաղը դարձեալ պէտքեր պիտի ունենանք։ Մեր բժիշկները քիչ մը դժուարահաճ են, և նոր պէտքեր պիտի ցուցնեն մեզ, և մենք պարտաւոր պիտի ըլլանք զանոնք ալ գործադրել։ Ապա յիշեց իւրաքանչիւր բարերարի գործերը, որոնցմով օժտուեցաւ հիւանդանոցը վերջերս և յանձնէ յանուանէ տուաւ անուններ անոնց՝ որոնք գործակից եղան և նիւթական մասնակցութիւն մը ունեցան այս աշխատութեանց մէջ և մաղթեց որ Աստուած մեր հանգուցեալ բարերարները ի լոյս երեսաց հանգուցէ և նոր բարերարներուն ալ երկար օրեր և յաջողութիւն պարգեւէ։

Ս. Պատրիարք Հօր խօսքերը ու մաղթանքները խոր տպաւորութիւն գործեցին ունկնդիրներուն վրայ՝ բարեգործական եռանդի վերարծարծում մը ներշնչելով, ինչպէս պիտի տեսնուի քիչ ետքը եղած ինքնաբեր նուիրատուութիւններէն։ Ն. Սրբազնութիւնը սրամիտ բացատրութեամբ մը խօսքը ուղղելով վերաշինութիւնը ստանձնող անձնաւորութեանց, ըսաւ. «Մեր Պատրիարքարանը սովորութիւն ունի՝ աւարտած գործերուն և եղած նուիրատուութեանց համար ընկալագիր տալու. ուստի ես ալ կը յանձնեմ ահա՛ Ձեր ընկալագիրները»։ Եւ, օրհնութեան գրաբար կոնդակներ յանձնեց Մարդէն էֆ. Յակոբեանի, Կարապետ էֆ. Թաշճապունեանի, Յարութիւն էֆ. Դարամանեանի, Պետրոս էֆ. Խորասանճեանի և Գասպար էֆ. Կիւլպէնկեանի։ Իսկ Ունճեան Մաթէոս էֆ.ի կոնդակը պիտի դրկուի ուղղակի Պատրիարքարանէն։ (Արեւելքի այսօրուան Ա. էջին մէջ հրատարակած ենք Յովհաննէս էֆ. Յակոբեանի ուղղեալ Պատրիարքական Կոնդակին պատճէնը)։

Կոնդակներու յանձնման գործողութիւնը գեղեցիկ անակնկալ մը եղաւ և հաճելի տպաւորութիւն մը գործեց բոլոր ներկաներուն վրայ։

Ապա ոտքի ելաւ Մարդէն էֆ. Յակոբեան և արտասանեց հետեւեալ բանախօսութիւնը՝ ընդհանուրին հետաքրքրութեան մէջտեղ. —

«Շատոնց ի վեր հայրս իր մտահոգութեան առարկայ ըրած էր մեր Ազգ. Հիւանդանոցը օժտել տիպար հաստատութեամբ մը, ուր կարելի ըլլար խնամել հիւանդները գիտութեան պահանջած նորագոյն միջոցներով։

«Ուրախ եմ որ իր այս փափաքը իրագործուած է այժմ. կը ցաւիմ սակայն որ իր անձնական տկարութեան պատճառաւ կարելի չեղաւ իրեն այսօր ձեզ հետ գտնուելու պատիւը ունենալ հոս, բայց իր մեծ գոհունակութիւնը յայտնելով իր փափաքանաց իրագործումը տեսած ըլլալուն, ինծ յանձնարարեց որ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան հաղորդեմ այս առթիւ իր բաղձանքները։ Ահաւասիկ, Սրբազան Հայր, համառօտիւ հօրս խօսքերը.

«Մինչեւ հիմա շատ դիւրին եղաւ իմ «աշխատութիւնս և այս մասին շատ բան «կը պարտիմ ազնիւ բարեկամիս Ասլանեան «Յարութիւն էֆ.ի, որ մօտէն տեղեակ ա«մէն մանրամասնութեանց, սիրայօժար «յանձնառու եղաւ հսկել անոնց անթերի «գործադրութեան։ Յանձնուիս երախտա«պարտ եմ իրեն իր անդուլ ջանից և ան«խոնջ աշխատութեանց համար։ Բայց հոս «չի լմննար իմ գործս, ընդհակառակը, «ասկէ ետքն է որ պիտի սկսի մեր մեծա«գոյն աշխատութիւնը՝ պահելու համար այս «հաստատութիւնը յաւէտ այն վիճակին մէջ, «յորում կը նուիրենք զայն Ազգին։ Հետե«ւաբար, ինծ կը վերապահեմ այս հաստա«տութեան վրայ իմ կամ ընտանիքիս ան«դամներուն կողմէ մօտէն հսկողութիւն մը «ի գործ դնելու իրաւունքը։ Այս խօսքերս «բաւական են անշուշտ իր փափաքը և նպա«տակը բացատրելու և որոնց Թարգման հան«դիսանալու բարեբախտութիւնը կ՚ունենամ «այսօր այս սեղանին վրայ։»

«Ես ալ իմ մասիս ուրախ եմ որ հօրս կողմէ փոխանորդաբար պատիւ կ՚ունենամ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան յանձնել այս նորակառոյց յարկաբաժինը իր բոլոր կահ և կազմածներով ազգին նուիրելու համար, խնդրելով Ամեն. Սրբազնութենէդ, որ շնորհ ընէ Ազգ. Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութեան տրամադրութեան ներքեւ դնելու զայն առ ի գործածութիւն։

«Հոս պէտք չէ մոռնամ շնորհակալութիւններս յայտնել ճարտարապետ Լեւոն էֆ. Կիւրեղեանի, որ գիտցաւ գեղեցիկ ու ճաշակաւոր չէնք մը կառուցանել։

«Ինչպէս յայտնի է Ձեր Բարձր Սրբազնութեան, Հիւանդանոցի ներքին սպասարկութիւնը կատարեալ ընելու դիտումով, Պատ. Հոգաբարձութեան հետ համախոհութեամբ Անգլիայէն մասնագէտ հիւանդապահուհիներ բերել տրուեցան, մէկ տարուան պայմանագրութեամբ։ Ասիկա Հիւանդանոցին համար անհրաժեշտ պէտք մըն էր թէ՛ Հիւանդանոցի սպասարկութիւնը անթերի կատարելու և թէ՛ յառաջիկային համար մասնագէտ հիւանդապահուհիներ պատրաստելու կրկին տեսակէտներով։ Որպէս զի այս անգլիացի հիւանդապահուհիներու համար հարկ եղած ծախքը նոր բեռ մը չըլլայ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան վրայ, հայրս յանձն կ՚առնէ անոնց ծախքն ալ ինք հոգալ։

«Յուսալի է որ միամեայ շրջանին մէջ անգլիացի հիւանդապահուհիները կարենան իրագործել իրենց վրայ դրուած ակնկալութիւնը, միեւնոյն ատեն իրենց խնամոց յանձնուած օգնականներէն հասցնելու վարժ և փորձ հիւանդապահուհիներ։

«Վերջացնելէ առաջ խօսքս, պարտ կը համարիմ հօրս կողմէ փոխանորդաբար շնորհակալ ըլլալ նաեւ Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութեան, որ իր անձնուիրութեամբ և գործունէութեամբ ամէնուս գնահատութեան արժանի եղած է մինչեւ այսօր և հիմա որ նպատակայարմար չէնքեր կը դրուին իր տրամադրութեան ներքեւ, սիրելի է ինծ յուսալ թէ Պատ. Հոգաբարձութիւնն ալ իր ջանքերը պիտի միացնէ մերիններուն՝ հասցընելու համար սոյն հաստատութիւնը այն բարձր մակարդակին, ուր կը գտնուին այսօր եւրոպական նմանօրինակ հաստատութիւնք, և այս նախանձելի վիճակին մէջ պահելու համար զայն յաւէտ, ի լրումն նուիրատուին բաղձանաց»։

Մարդէն էֆ. Յակոբեանի այս բանախօսութիւնը ընդունուեցաւ ծափահարութիւններով։

Տոքթ. Մաթէոսեան էֆ. որ իբր 40 տարի առաջ բժշկապետ եղած է Ազգ. Հիւանդանոցին, հետաքրքրաշարժ բանախօսութիւն մը արտասանեց՝ այդ Հաստատութեան նախկին և արդի վիճակը նկարագրելով, մանրադէպերով համեմուած, որոնք սիրով ունկնդրուեցան։ Յիշեց, օրինակի համար, թէ Թիֆօյէ տառապող հիւանդի մը գլխուն վերեւ պատուհանը բաց կը ձգէին, մարմինին ջերմութիւնը զովացնելու համար, և թէ ինք 8 օր սպասած էր՝ ուրիշ հիւանդի մը անհրաժեշտ եղող սիւլֆաթ տը քինին հայթայթել տալու համար։ Յարգելի բժիշկը գրուատեց արդի կատարելագործութիւնները և գոհունակութիւն յայտնեց Հիւանդանոցին լաւ վիճակին համար և բաժակ առաջարկեց ամէն անոնց կենացը որոնք աւելին ընել կը փափաքին Հիւանդանոցի օգտին։

Տ. Բաբգէն Ծ. Վրդ. բաժակ առաջարկեց Հոգաբարձութեան կենաց և Գասպար էֆ. Կիւլպէնկեան շնորհակալութիւն յայտնելով իր, եղբօրը և հօրեղբօրորդիներուն կողմէ, յայտնուած համակիր զգացմանց համար, բաժակ առաջարկեց ամէն անոնց կենացը որոնք կը գուրգուրան Հիւանդանոցին վրայ։

Այս բաժակաճառերն ևս ընդունուեցան ջերմագին կերպով, որմէ ետք Ս. Պատրիարքը աղօթքով և օրհնութեամբ վերջ տուաւ սեղանին։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՔ

Երեկուան սեղանը բաժակաճառերու չարք մը չեղաւ միայն, այլ կարեւոր նուիրատուութիւններ ալ արձանագրուեցան ի նպաստ Հիւանդանոցին։ Այսպէս, Տոքթ. Թորգոմեան էֆ., իր մէկ բանախօսութեան մէջ շեշտած ըլլալով նուագածութեամբ զուարճութեան պէտքը ջղախտաւորներուն համար, Մարդէն էֆ. Յակոբեան ազնուութիւնը ունեցաւ ինքնաբերաբար յայտարարելու թէ յանձն կ՚առնէ «երաժշտաբուժութեան» բովանդակ ծախքը և զայն կազմակերպելու հոգը։ (Անգլիոյ հիւանդանոցներուն մէջ Drum & fife Bund անունը կրող այս սրնգահարութեան զօր լաւ ուսումնասիրած է Մարդէն էֆ. իբրեւ amateur արուեստագէտ)։ Մարդէն էֆ. յայտարարեց նաեւ, ինչպէս երեւցաւ իր բանախօսութենէն, թէ իր յարգելի հայրը յանձն առած է երեք անգլիացի մայրապետներուն ըլլալիք վարձատրութիւնն ու ծախքը։

Ասոնցմէ զատ, Տոքթ. Մաթէոսեան էֆ.ի խօսած բանախօսութենէն ազդուելով, ուր հին Հիւանդանոցին մէջ կաթի պակասութիւնը կը յիշէր, Արտաշէս էֆ. Ֆնտըգլեան և Արսէն էֆ. Արսէնեան յայտարարեցին ինքնաբերաբար, թէ յանձն կ՚առնեն 150ական ոսկի նուիրել՝ Հիւանդանոցի պէտքերուն համար կաթնատու կովեր գնելու և պատսպարեալներուն առատ կաթ տալու համար։

Աւելորդ է չեշտել այս անակնկալ նուիրատուութեանց առաջ բերած տպաւորութիւնը, զոր շնորհակալութեամբ արտայայտեցին Ս. Պատրիարքը և Հոգաբարձութեան կողմէ Տիգրան էֆ. Մոնուկեան և Յարութիւն էֆ. Ասլանեան։

ԽԱՉԱՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Յակոբեանց յարկաբաժնին բացումը կատարուած էր, սեղանէն առաջ, Խաչահանգիստով։ Սեղանէն ետքը, Ս. Պատրիարքը Թափօրով այցելեց նաեւ Կիւլպէնկեան և Ունճեան Տեարց յարկաբաժինները, որոնց բացումը կատարեց Խաչհանգիստով և օրհնութեամբ։ Նոյնպէս, այրի Տիկին Յակոբ էֆ. Գարամանեանի նուիրած հակամանրէիչ մեքենայի չէնքին և բարեյիշատակ բժշկապետ Տոքթ. Խորասանճեան էֆ.ի նուիրատուութեամբ չինուած դեղարանին բացումը կատարուեցաւ նոյն արարողութեամբ։ Այս առթիւ, ներկայք իրենց խնդակցութիւնները յայտնեցին Տէր և Տիկին Կ. Թաշճապունեան էֆ.ներուն, Գասպար էֆ. Կիւլպէնկեանի, Պետրոս էֆ. Խորասանճեանի, Յարութիւն էֆ. Գարամանեանի, ինչպէս նաեւ ճարտարապետներուն։

Օրը տարաժամած էր արդէն, և ներկայք ժամ 11½ին մօտ մեկնեցան Հիւանդանոցէն, հաճելի տպաւորութեան մը տակ։

⁂ Ս. Պատրիարքը երէկ գիշեր ևս հիւրընկալուեցաւ Հիւանդանոցի մէջ և այս իրիկուն կը դառնայ Բերա, իր բնակարանը։

⁂ Երէկ, Հիւանդանոցի ուսանողաց տաղաւարին մէջ երկրորդ սեղան մը ևս տրուեցաւ, որուն ներկայ կը գտնուէին վարդապետներ, քահանաներ և բազմաթիւ աշխարհականներ։

⁂ Առաջին արարողութիւնը որ կը կատարուի այսօր Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյն մէջ՝ վախճանեալ քահանայի մը օծումն ու յուղարկաւորութիւնն է։ Ատապազարէն հիւանդ եկած էր այդ քահանան՝ դարմանուելու համար, և երէկ իրիկուն հոգին աւանդեց։

◆

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին երեք նորընծաներու ձեռնադրութիւնը, տեղի ունեցաւ երէկ Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեանի կողմէ, որ հանդիսաւոր պատարագ մատոյց, իր չուրջը ունենալով Տ. Գրիգոր Արամեան, Տ. Եղիկ Պապազեան և Տ. Մարկոս Գարագաշեան վարդապետները և Բերայի քահանայից դասը։ Ձեռնադրուած քահանաներէն տիրացու Տիգրան կոչուեցաւ Տ. Մաղաքիա, տիրացու Խաչիկ՝ Տ. Հմայեակ և տիրացու Երուանդ՝ Տ. Զաքարիա։ Տ. Հմայեակ Սրբազան իր քարոզին մէջ ծանրացաւ քահանայական պաշտօնին կոչման և նուիրականութեան վրայ, նորընծաներուն ալ գեղեցիկ խրատական մը ուղղելով, յորդորեց որ անթերի կատարեն իրենց այս հոգեւոր պաշտօնը, առանց երբեք ժողովուրդին գանգատի տեղի տալու։ Յիշեց նաեւ Բերայի Տ. Զաքարիա Ա. քահանան, որուն անունը առած էր այս առթիւ երրորդ նորընծայ քահանան, ընտանեկան ազգակցութիւն ունենալով։ Յիշեց թէ կէս դար առաջուան քահանաները համեստ, պարզ և անթերի կենցաղ ունեցած են, և ցաւ յայտնեց որ հետզհետէ կը պակսի այս կարգի քահանաներու Թիւը։ Ի վերջոյ նորընծաներուն մաղթեց իրենց պաշտօնին գիտակից քահանաներ ըլլալ և օրհնութեամբ վերջացուց։

—Բերայի Աղքատասէր Տիկնանց բարեգործական պարահանդէսը, որուն աւանդական փայլը մոռցուած չէ, տեղի պիտի ունենայ 1907 յունուար 20—փետր. 2ի գիշերը, Բէրա Բալէսի հոյակապ սրահներուն մէջ։ Խնամակալուհի Տիկինները այժմէն նախապատրաստութիւններ կը տեսնեն քօթիյօնին համար որ սքանչելիքներ կը խոստանայ։ Բոլոր կազմածները Բարիզէն պիտի բերել տրուին, վերջին նորութեանց համաձայն։ Մանրամասնութիւնք յառաջիկային։

ՅԱՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ
ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶ, 15 դեկտ.— Ֆրանսայի նախարարները, այսօր, գումարուելով վերջնականապէս որոշեցին Երեսփ. Ժողովին ներկայացուելիք ծրագիրը՝ կաթոլիկ կրօնքին կիրառումը ապահովելու մասին։ Այդ ծրագիրը վեց յօդուածէ կը բաղկանայ. կէս օրին պիտի ներկայացուի Երեսփ. Ժողովին։ Ծրագիրը կը պարտաւորցնէ եկեղեցիները որ կրօնքին կիրառման յատկացուին։ Կառավարութիւնը խստիւ պիտի վարուի օտար պաշտօնատարներու դէմ, սիստէմաթիք ընդդիմութեան պարագային։

—Այս իրիկուն Երեսփ. Ժողովին մէջ կրօնից նախարար Պ. Պրիան կարդաց նախարարաց Խորհուրդին վերջնական ծրագիրը՝ կրօնքի կիրառումին համար։ Ձախակողմը ջերմապէս ծափահարեց։

—Կ՚ըսուի թէ ընդհանուր տպաւորութիւնը այն է որ Վատիկան, Ֆրանսայի կառավարութեան անողոք ընթացքին հանդէպ, բաժանման օրէնքին գործադրութեան մասին, համաձայնութեան կռուան մը պիտի գտնէ ներկայ կացութեան վերջ տալու համար։

—Վատիկան խնդրեց Սպանիոյ կառավարութենէն՝ Բարիզի պապական նուիրակութեան Թղթերը պահել Բարիզ իր դեսպանատան մէջ։ Սպանիոյ կառավարութիւնը մերժեց, ըսելով որ կ՚ուզէ բացարձակապէս չէզոք մնալ Ֆրանսայի ու Վատիկանի վէճին մէջ։

—Սպանիոյ կառավարութիւնը հեռագրեց իր դեսպանին թէ Սպանիա այդ առաջարկութիւնը այն ատեն միայն կրնայ ընդունիլ, երբ Ֆրանսայի կառավարութիւնը հաւանի։

—Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովը 91ի դէմ 416 ձայնով ընդունեց եկմտացոյցին ամբողջութիւնը։

ՓԱՐԻԶ.— Մարոքի կառավարութեան Թանճէրի ներկայացուցիչը ծանոյց դեսպանական մարմնոյն թէ մօտերս մարոքեան զինուորներ պիտի ժամանեն՝ պաշտպանելու Ալճէզիրասի դեսպանաժողովին որոշմանց գործադրութիւնը։

ՄԱՏՐԻՏ.—Սպանիոյ Երեսփ. Ժողովը ընդունեց Ալճէզիրասի դեսպանաժողովին որոշումներուն վերաբերեալ ծրագիրը։

ՊԷՇՏԷ.— Արեւելեան ճեմբընթացին ընդհարման մէջ Խասան Շաքի կոմսը, որ կառախումբին մէջ կը գտնուէր, թեթեւապէս վիրաւորուեր է։

ՌՕՑՏԱՄ.— Նորվէկիոյ Թագաւորը, Թագուհին և իրենց զաւակը՝ Օլաֆ իշխանը հոս ժամանելով, կայարանին մէջ ընդունուեցան կայսեր, կայսրուհիին և կայս. գերդաստանին անդամներուն կողմէ։ Շատ սիրալիր ողջոյններ փոխանակուեցան։ Վեհապետները յետոյ Նոր պալատը գացին, ուր մեծ ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ։ Կայսրը ու կայսրուհին գիշերը սեղան տուին. յետոյ ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ։

—Նորվէկիոյ Թագաւորը, Թագուհին և Օլաֆ իշխանը, յետոյ, Քոբէնհակ ուղեւորեցան։

ՊԵՐԼԻՆ.—Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ կ՚ըսէ թէ Ֆոն Պիւլով իշխանը որոշած է Ռայխսթագը նորէն լուծել, եթէ նոր ընտրութիւնները նախարարական մեծամասնութիւն չգոյացնեն։

ՍՕՖԻԱ.— Պուլկար երկաթուղիներու և նաւահանգիստներու Տնօրէնին և արեւելեան երկաթուղիներու Ընկերութեան միջեւ ժամանակէ մը ի վեր կատարուած բանակցութիւնները, Սոֆիայի և Պուրկազի միջեւ ուղղակի երթեւեկութիւն մը հաստատելու մասին, վերջնականապէս յաջողեցան։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ռայխսթագին ընտրութիւնները փետր. 6ին պիտի կատարուին։ Գաղթային վերատեսուչ Պ. Տէրնպուրկի հրաժարած ըլլալուն լուրը կը հերքուի։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Կ՚ըսուի թէ Թօքիոյի ռուս դեսպան Պ. Պախմէթիէվի պիտի յաջորդէ Վիթէ կոմսը, որ հիմա մանրամասն տեղեկագիր մը կը պատրաստէ Ռուսիոյ և Ճափոնի միջեւ եղած ընթացիկ խնդիրներու համար։

ՓԱՐԻԶ.— Թանճէրէն կը հեռագրեն թէ մինչեւ երեկոյեան մօտ հեռուները կը ծանուցուի Եւրոպացիներու ժամանումը։ Ֆէսէն զրկուած զինուորները յառաջիկայ չաբթու կը սպասուին։ Այդ մասին տեղեկութիւն հաղորդուեցաւ դեսպանական մարմնոյն։ Համեմատաբար հանդարտութիւն կը տիրէ Թանճէրի չուրջը։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ
ՌԱՅԽՍԹԱԿԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

ՊԵՐԼԻՆ, 14 դեկտ.—Ձախադաւան կուսակցութեանց Թերթերն այս առթու Ռայխսթագին լուծման խնդրով կը զբաղին։ Կղերական, ազգայնական և անժողովրդական կուսակցութեանց վերաբերող Թերթերը մեծ ուրախութիւն կը յայտնեն ձեռք բերուած խորհրդարանական յաղթանակին համար։ Պահպանողական Թերթերը, գերման ազգային պատիւը փրկելու համար, կը պահանջեն որ ժողովուրդը այնպիսի անձերու քուէ տայ որ սատարական անկարելի ըլլայ խորհրդարանական ճնշում բանեցնել զինուորական խնդիրներու վրայ։

ՊԵՐԼԻՆ, դեկտ. 14.— Կը հաստատեն թէ Ռայխսթագի նոր ընտրութիւնք պիտի աւարտին մինչեւ 1907 փետր. 6. ընտրութիւնք պիտի սկսին յունուար 20ին և Ռայխսթագը պիտի գումարուի փետր. 7ին կամ 8ին։ Կուսակցութեանց պետերը նիստ ըրին այսօր Խորհրդարանին մէջ, առաջիկայ ընտրութեանց վրայ խորհրդակցելու համար։

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՅՔԱՐԸ
ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶ, 14 դեկտ.— Վատիկանի բռնած ընթացքին փոխարէն Ֆրանսական կառավարութիւնը մտադիր է Խորհրդարանին օրինագիծ մը ներկայացնել, վերջնականապէս ճշդելու համար Եկեղեցւոյ դիրքը։ Կ՚ըսուի թէ այդ օրինագծով 1905ի օրէնքի առանձնաշնորհումներ չպիտի վայելէ այլ ևս Եկեղեցին։ Եկեղեցապատկան ինչքերը համայնքներուն պիտի վերադարձուին։ Պատժական տրամադրութեանց համար, ի մասին այն եպիսկոպոսներուն, որոնք իբր արտասահմանի ներկայացուցիչներ կը նկատուին, մասնաւոր առաջարկ մը պիտի ներկայացուի։ Վերոյիշեալ օրինագիծը հակառակ սպասուածին այսօր Խորհրդարանին չներկայացաւ, որովհետեւ անոր վերջնական խմբագրութիւնը դեռ չէ աւարտած և նախարարութիւնն ալ անոր կարգ մը օրինական տրամադրութիւններ պիտի կցէ։ Այս նոր օրինագիծը կառավարութեան կողմէ հաշտարար ընթացք մը կ՚ենթադրէ։ Սակայն Ֆրանսական կառավարութիւնը բացարձակապէս որոշած է պայքարիլ Վատիկանի կողմէ եղած այն փորձերուն դէմ որոնցմով կ՚ուզուի խնդրոյն քաղաքական գոյն մը տալ, և ամէն միջոցներով երկրին օրէնքներուն գործադրութիւնը պիտի ապահովէ։ Կրօնաւորներուն մէկ ամսուան պայմանաժամ տրուած է որոշելու համար թէ կ՚ուզեն օրէնքին հնազանդիլ թէ ոչ։

ՄԱՐՈՔ

ՄԱՏՐԻՏ, 13 Դեկտ.— Ծերակոյտն երեք օր վիճաբանելէ ետք, երէկ վաւերացուց Ալճէզիրասի դաշնագիրը։ Նախկին նախարարներ Սան Բէլըօ, Սանչէզ Թօման և Ապարիսիօ Իպպէճնաս Լապրա շատ անպաստ և ծանր դիտողութիւններ ըրին Ֆրանքօ-սպանիական գործակցութեան դէմ, ըսելով թէ այդ գործողութիւնը հակառակ է դաշնագրին, որ մարզիչ սպաներու դիրքին վրայ կը խօսի միայն։ Ամենքն ալ կը զգուշացնեն կառավարութիւնը ո և է արկածախնդրութենէ և Ֆրանսայի հետ զինակցութենէ, որ ինչպէս պատմութիւնը կը ցուցնէ, միշտ աննպաստ եղած է Սպանիոյ համար։ Արտաքին գործոց նախարարը հանդարտեցուց Ծերակոյտը, գիտել տալով միանգամայն թէ Մարոքի մէջ միջազգային գործողութիւնը ոստիկանական խնդիրներու համար է միայն, թէ Ֆրանսա և Սպանիա իրաւունք ունին ոստիկանութեան կազմակերպութիւնը տարածել նաեւ Մարոքի ներքին քաղաքներու մէջ։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԵՄԲԸՆԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԲԵՐ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ՄԻՋԵՒ

ՎԻԷՆՆԱ, 14 դեկտ.— Վիէննայէն մեկնելով, կէս գիշերէն ժամ մը առաջ Պէշտա ժամանելիք արեւելեան ճեմբընթացը, Ալակի մօտերը վաճառաբեր կառախումբի մը հետ ընդհարեցաւ։ Արեւելեան ճեմբընթացի ճամբորդներուն մէջ կը գտնուէր նաեւ Պավիէրայի Լէօբոլտ իշխանը, որ սակայն ընաւ վնաս մը չկրեց։ Ընդհարման պատճառ կ՚ենթադրուի տիրող խիտ մշուշը։ Պէշտայէն կառախումբ մը արկածին վայրը օգնութեան փութաց։ Ընդհարումը արտաքոյ կարգի ուժով մը տեղի ունեցաւ. երկու կառախումբերն ալ ծանրապէս վնասուեցան։ Որքան մարդիկ վիրաւորուած ըլլալու մասին ցարդ ստոյգ տեղեկութիւններ կը պակսին։

ԶՕՐԱՎԱՐ ՆՕԿԻԻ ԱՐԿԱԾԸ

ԹՕՔԻՕ, 14 դեկտ.— Զօրավար Նոկի ձիով գացած ատեն ձիէն վար ինկաւ և նուաղած վիճակի մէջ գետինը մնաց։ Զօրավարին վիճակը մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Սակայն միւս կողմէ բժիշկներ կ՚ըսեն թէ զօրավարը որ և է վտանգէ զերծ է։

[Ինչպէս կը յիշուի զօրավար Նոկի Բորթ Արթուրի յաղթականն է։]

ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆ

ԼՈՆՏՐԱ, 14 դեկտ.—Իրլանտայի նախարար Պ. Ճէյմս Պրայս, որուն համար կըրկին անգամներ ըսուած էր որ քաղաքական կեանքէ քաշուած է, կ՚ըսուի թէ Ուաշինկթընի անգլիական դեսպան պիտի նշանակուի։

ԴԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 2/15 Դեկտեմբեր

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 12
Ամենէն բարձր գին	»	102 16
Ամենէն վար գին	»	102 10
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	147 3/4
Ամենէն բարձր գին	»	147 5/8
Ամենէն վար գին	»	147 3/4
Թրամուէյ	»	63 25

ՌԱՑՈՒՄ 4/17 Դեկտեմբեր

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 17
» » » ժամը 7ին	»	102 18
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	148 —
» » ժամը 7ին	»	148 —
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա.	»	340 —
» » » Բ.	»	269 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	Գ. Կ.	440 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	»	516 —
» » » Բ. սերի	»	514 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ո.	18 47½
Շիրքէթի Խայրիէ	»	41 50
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	5 02½

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆրանք, ամբողջովին վճարուած
Պահեստի գումար 36 միլիոն ֆրանքի չափ:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամ ըլլալու են: Ցիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր:

Վինըր Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 100 ոսկիէն վար գումարներու համար իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3: Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն:

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100-150	ոսկի գումարի համար		
6	»	151-200	»	»	»
10	»	201-500	»	»	»
15	»	501-1000	»	»	»
30	»	1001 և անկէ վեր	»	»	»

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզուած ատեն վճարելով տետրակին պարունակած գումարը:

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայողական գումարը պարունակող տետրակ մը կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային Նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու:

Խնայողական Սնտուկէն զատ՝ Վինըր Պանք Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով

ԱՇՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԵՂՉԸ

20 ղրուշ փոխան 60 ղրուշի

Սուրբ երկիր, Նկարագր. Ս. Երուսաղէմի, պատկերազարդ, Տ. Եպիսկ. Պալեան, գին 6 ղրուշ. — Համլիթազարդ Տիկին, Ա. Տիւմա, թրգմ. Պետրոս Սարուխի, 8 ղրուշ. — Փիլիսոփային աշակերտը, Բօլ Պուրժէ, թարգմ. Օ. Չիֆթէ Սարաֆ, 6 ղրուշ. — Պատմութիւն պաշտամանց հին եւ Նոր ազգաց Խ. Ե. Մխիթարեան, 6 ղրչ. — Ցիշատակաց ծաղիկներ, փունջ առաջին, Լեւոն Օրբերեան, 6 ղրչ. — Մանուշակներ՝ ոտանաւոր Պօղոս Քուսուփեան, 5 ղրչ. — Ամուսնական առողջաբանութիւն՝ Տր. Բլէման, թրգմ. Միսակ 5 ղրչ. — Լուծեալ սէր, գրեց Բենիամին Եղիազարեան, 4 ղրչ. — Բառարան Թուրքերէնէ հայ. յօրինեց Ս. Մ. Գասապեան, 5 ղրչ. — Կոկոններ՝ ոտանաւոր գրեց Ե. Տ. Եղիազարեան 5 ղչ. Տիկին Ռօժ Էտուառ Ռօտ, Թարգմ. Զարմայր Չուգէս ղչ. — Աղօտ Նշոյլներ, արձակ և ոտանաւոր, գրեց Բ. Իսպէչեր Չուգէս ղրչ. — Պատմ., իմաստ., վիպական, բանաստեղծական, գիտական, առողջաբանական եւն., վերոգրեալ 12 հատոր գիրքերը, որոնք իրենց այլազան պարունակութեամբ ամէն հասակի եւ սեռի ընթերցման արժանի են, անհաւատալի գնով մը մի միայն 20 ղրուշ վճարելով կրնան ստանալ Աշճեան գրատունէն, Կ. Պոլիս, Զաքմաքճըլար Եօգուշը, Թիւ 29, գաւառաց համար բօստի ծախք 7 ղրուշ աւելի:

Հասցէ՝

Տէրսաատէթ, Զաքմաքճըլար Եօքուշընտա, Նիւմէրօ 29, Աշճեան քիւթիւփխանէսինէ: 10—10

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերթ.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Իսմայիլիա շոգենաւը Նաւապետ Անտլըրէ, երկուշաբթի, 17 դեկտ. 1906 (Ը Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 2ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 18 դեկտ. 1906 (Ը Ե.) կէսօրէ ետքը, ժամ երեքին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէոս:

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան:

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ Նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու սառոյցէ խորտակուելուն դէմ:

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10 666 666 ֆր.
Նրաշխաւորութեան գումար	154 666 666 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	400,728 000 »
1904 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	65 224 946 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա:
Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլսիզզատէ խան Աչըր Էֆէնտի ճառտէսի, Թիւ 26:
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 50—34

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ամսոյս 13/26ի չորեքշաբթի օրուընէ սկսեալ, Օսմ. Կայս. Պանքան իր Ղալաթիոյ կիշէներուն մէջ մեճիտիէ առուած ատրապաժամուններու փոխանակութիւնը պիտի կատարէ 1000 ղրշ.ի եւ աւելի գումարներու համար միայն: Հազար ղրշ.է պակաս եղող ո եւ է գումար պէտք է ներկայացնել Պոլսոյ կողմը՝ Թարաքճըլար, մասնաւորապէս բացուած թիւ 15 գրասենեակը:

Կ. ՊՈԼԻՍ 25 Սեպտ. 1906

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը, Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գանիէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոս, Բադրաս, Վօլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրէտէ):

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի:

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով: Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ:

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ: Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով:

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնելու պայմանով: Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ: Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խորշեր, փոքր վարձքերով:

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ » »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են: Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին:

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը: Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն 25 ղրուշ ոսկեդրամ: 50—8

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ. — Հանրային Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սուլա (Պարլա գիւղախումբին մէջ, Էկէրտիրի գաւառակ, Գօնիա) լճին ձկնորսութեան տուրքը, որ ասկէ առաջ երեք տարուան համար վարձու տրուած էր 21,350 ղրուշի, նորէն աճուրդի դրուած է 3 տարուան համար, սկսեալ 1322 սեպտ. 1էն. մինչեւ 1325 օգոստ.ի վերջը: Անոնք որ կ'ուզեն Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ այդ աճուրդին կամ կը փափաքին տեղեկութիւն ստանալ աճուրդի պայմաններուն վրայ, կրնան ներկայանալ Հանր. Պարտքի Վարչութեան Ընդհանուր Տնօրէնութեան, հարկ եղած երաշխաւորութիւնները տալով:

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
18/31 հոկտ. 1906 (1322)

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Դեկտեմբեր

Դշ	5/18	Սեվաստաբօլ ժամը 1ին առաւօտուն, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Թարապլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին իրիկուն.
Եշ	7/20	Օտեսա ժամը 10ին առաւօտուն:
Շբ	9/22	Մէթէյլիս, Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին առաւօտուն:
		Օտեսա ժամը 2ին իրիկուն:

50—45

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կառախմբ. երթեւեկ.
1906 Սպտ. 14 (Ն. Տ.) ուրբաթ օրէն սկսեալ
ԳՕՆԻԱ—ԷՐԷՅԼԻ—ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կոխմ. 622

Կայարան		Ապր. և Ճմբ. Առաւ.
Գօնիա	մեկ.	12 20
Գաչին խան		1 01
Զումրա		1 45
Արբդ Էօրէն		2 13
Մանտասուն		2 42
Գարաման	ժմն.	3 13
	մկն.	3 28
Սիարօվա		3 54
Այրանճը Տէրպէնտ		4 44
Ալաճա		5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 05
Պուլկուրլու ժմն.	իրիկ.	6 20

ԴԱՐՁ Կոխմբ. 621

Կայարան		Ապր. և Ճմբ. իրիկ.
Պուլկուրլու	մկն.	6 35
Էրէյլի	ժմն.	6 53
	մկն.	8 50
Ալաճա		9 17
Այրանճը-Տէրպէնտ		10 0[illegible]
Սիարօվա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 07
	մկն.	11 22
Մանտարուն		11 55
Արբդ Էօրէն		12 24
Զումրա		1 —
Գաչին խան		1 36
Գօնիա ժմն.	իրիկ.	2 05

50—9

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 320 Սեփեր 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըր խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պահչէ Գաբու, Թրամուէյի ճամբան, Թ. 40, մաքսատան մօտ:
Պոլիս, Մ. Մ. Ի. Սատօք եւ Թոսիդի, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10:
Պոլիս, Ապտի պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց:
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու, Իզմիր փողոց:
Պոլիս, Իհսան պէյ, Իզզէթ փաշա խան:
Գատըգիւղ, Քեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ:
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի:
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի:
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի. Մեծ Փողոց
Երէնգիւղ, Թէօյոկոս Եօանիտէս, Նամականան մօտ:
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137:
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան:
Բէնարք, Բ. Սօմմարիբա:
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.:
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անճէլիտէս, կայարանի հրապարակ:

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ: 50—21

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել: Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատւոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն:

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ:

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ:

Բերա	) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343 կրկին:) 2. » » Գալաթա Սէրայի դիմաց:
Գալաթա	) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եռեւ:) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց:
Պոլիս	) 1. Սուլթան Համամ Թիւ 2:) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13:
Սկիւտար	) Զարչը Պօյը, Թիւ 120:

Դասերը և Նորոգութիւնները ձրի: Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը: 16 50—26

ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՊԱՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԻՆ

VICTORIA DE BERLIN

Ունի օժիտի, թոշակի ճիւղեր

Ապահովագրեալ գումար	1904ին	Ֆր.	1,491,279
Պահեստի դրամ	1904ին	»	605,718,000

Հաստատուած 1853 սեպտ. 20ին արքայական հրովարտակով եւ ուղղակի կառավարութեան հսկողութեան ներքեւ:

ԸՆԿ. ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐԸ
Օսմ. Կայս. Պանքա եւ Քրէտի Լիօնէ

Վարիչ գործակատարութեան
ԱՐԱՄ ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

Լիազօր Ընդհ. Ներկայացուցիչ
ՖՕՍԿՕԼՕ ՄԱՆԿՕ ԵՒ ԸՆԿ.
Կալաթա, Արապեան խան

50—39

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սարֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տօմինօ	938	Հիննօու	3721	Միքատօ	3557	Տիբրիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1 57	Սիլվիա	119
Աթիսքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէց	595	Մոնդէպէլլօ		Սցէրս	1203
Պասանօ	1822	Տինօմօ	504	Իակօ	2354	Մուցիլլօ	3119	Թասոս	1323
Պորտինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտաջօ	5 40	Նէքօ	1 33	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրֆֆալօ	4481	Էլասքատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օտիս	4100	Թոքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էցաքօ	184	Քլէսօ	1053	Էնթացիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիբսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլբինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարէօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոմօ	1700	Քալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Պոլօ	510	Վոլօ	1289
Զիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանթօ	2272	Րիալթօ	2329	Վ. Ուիլսըն	239
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվորնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտս	1850
Գոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	613	Զէցա	1200
Գոնկօ	2905	Կոզօ	1011	Մալմօ	724	Րոճէս	1789	Թորօ	
Գորսօ	895	Կրսանօ	1695	Մարէնկօ	1 73	Րոզացիս	136	Մայոն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
Տայսօ շոգենաւը, Նաւապետ Բիքըրին, դեկտ. 8ին:
Թօրօ շոգենաւը, Նաւապետ Ճէքսըն:
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Քլիօ շոգենաւը, Նաւապետ ըմսթրօնկ:
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՍ
Թիւ 22-24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—22

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեգի	Նայլօգրիս
Մենֆիս	Էմէյսիս
Րափաէլ	Պուզիրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նարպօն	Ֆայիս
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպս

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին:

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեսչուհի չունին: սդէրլին
Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին:

Պուզիրիս շոգենաւը Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի դեկտեմբեր 3ի երկուշաբթի օրը, Սելանիկ ու Մալթա հանդիպելով:

Մօէրիս շոգենաւը Լիվրբուլէն հոս պիտի հասնի ընդհանուր վաճառքով դէպ ի դեկտեմբեր 3ին, և դէպ ի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Բօթի պիտի ուղեւորի դեկտեմբեր 6ին:

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ.
Գործակալք
Ուիթօլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—45 31 Ճէմս Սդրիգ, Լիվրբուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ

Երեք ամսը երկու անգամ [illegible]
Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Լուքանիա	12952	Սլավօնիա	10605
Քամբանիա	12950	Ուլվանիա	5598
Քարմանիա	20000	Ուլթօնիա	10402
Քարօնիա	20000	Պրէսիա	3500
Ումպրիա	8127	Վէրիա	3228
Էթրուրիա	811	Սավիա	29[illegible]0
Լուզիթանիա	32500	Սիրիա	2950
Նորէթանիա	32500	Սիբրիա	29[illegible]5
Սաքսօնիա	14280	Սարակօսա	2200
Իվէրնիա	14058	Լէմմօ	2 50
Քարբաթիա	13603	Շէրպուրկ	1620
Բանօնիա	9851		

Դիմել առ ՎԱԼԹԸՐ ՍԻԿԸՐ և ԸՆԿ.
Մէյմանէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց
50—38

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑ.
Ն. ՓԱՔԷ եւ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԻՃ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Դկտ. 18ին, Անադօլի, Սեւ ծովէն
Դկտ. 19ին, Գարամանի, Մարսիլիայէն
Դկտ. 25ին, Իմէրէթի, Մարսիլիայէն
Դկտ. 31ին, Մինկրէլի, Անատ. եզերքէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Դկտ. 18ին, Անադօլի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա:
Դկտ. 19ին, Գարամանի, Նովօրօսիսք:
Դկտ. 26ին, Իմէրէթի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովօրօսիսք
Յուն. 1ին, Մինկրէլի, Մարսիլիա

Ճամբորդութիւնը Կ. Պոլսէն Բարիզ 6 օր կը տեւէ:

Ա՛	կարգ	Բարիզի	համար	200	ֆր
»	»	Մարսիլիոյ	»	160	»
Բ	»	Բարիզի	»	150	»
»	»	Մարսիլիոյ	»	120	»

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ:
15 50—22 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

ԼԻԱՆ-ՆԷՐՕՆ

ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՐՋԱԿԱՁԵՆՆԵՐՈՒ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ԱԲԱՇՆԵՐՈՒ ՊԵՏԸ

—Թէթ-ա'Էկլ ամենուս ալ հրաւէր ուղղած է կէս գիշերին հաւաքուելու. բայց ինչպէս կ'ըլլայ որ մինչեւ հիմա հոս չի գտնուիր: Մեր պետը կը թուրնայ հետզհետէ:

—Մ՛ն, Իվէյնէ, սիրոջդ մասին բան մը կը գտնես ըսելու և միշտ կը ջանաս յանցաւոր հանել զանի, ինչ որ արդէն չըլլար խոստովանելու թէ խորամանկ մարդ մըն է ան և դիւրին չէ իրեն պէս շատ մարդիկ գտնել, որոնք կարենան նոյնքան ճարտարութեամբ ի գլուխ հանել իրենց գործերը:

—Ատոր բանիք չկայ, Պաֆթօ: Իր հետ գործ ունեցողը կրնայ հանգիստ ըլլալ, մնաւ տարտամ չզգալ և անխռով քնանալ: Իրեն յատուկ կերպեր ունի՝ «քասըըօլ»ներու հետքը գտնելու համար:

—Բայց մենք պէտք է աշխատինք, մինչ ինք կը հանգչի իր սրահին թաւշապատ ու մետաքսեայ նստարաններուն վրայ, յարեց Իվէյնէ, որ մնաւ չէր սիրեր Թէթ-ա'Էկլը:

—Մեր վիճակն ալ դէշ չէ, պատասխանեց Պաֆթօ, քանի որ ամէն օր պաքսիմատը անպակաս է, և լաւ պատսպարան մը ունինք ցուրտ օրերուն: Երբեմն ալ յաջող գործեր կ'ընենք և անկուսի չենք մնար: Ո՛ն, Իվէյնէ, պատաւթ մը ըմպելի ճնկէ՛, որպէս զի սիրտդ պաշնի:

Պաֆթօ իր փայտէ աթոռակէն վար իջաւ և պատին քով դրուած պահարանէ մը դուրս հանեց ըմպելի օղի պարունակող սրուակ մը և անոդէ վեց սկահակներ:

—Ո՛վ կ'ուզէ ճնկել, հարցուց Պաֆթօ զուարթօրէն, կաղնեփայտէ ձոյլ սեղանին վրայ դնելով վեց սկահակները:

—Ամենքս ալ: Մարդս, լեցո՛ւր, նայինք:

Ու վեց հոգի բոլորուեցան իրենց ընկերոջ չուրջը:

Այդ միջոցին արտակարգ ու վրդովիչ տեսարան մը կը պարզէր արձակաղջկներու որջը, որոնք անտառի Աբաշներ կը կոչուէին:

Այդ որջը հաստատուած էր հռմբաւաւոր Գայլերու Քառուղիին մէջ: Իրապէս չեղող մարդիկ չէին կրնար գտնել անոր մուտքը: Թէթ-ա'Էկլ, որ իր ընկերներուն կողմէ գլխաւոր մը կը համարուէր իրաւամբ, բաւական խորունկ հոր մը ընտրած էր իբր որջ: Յաջողած էր այդ որջը հաղորդակցութեան մէջ դնել բաւական ընդարձակ ու ստորերկրեայ սրահի մը հետ, որ իբր խոր վիրապ ծառայած էր դղեակին ջոկերուն, անտառին այդ անկիւնը կանգնած:

Թէթ-ա'Էկլ խղճմտօրէն յարդարած էր այդ թաքստոցը, առանց զանց ընելու ամէն կարգի հանգստաւէտ պայմաններ:

Բոլորշի և խիստ ընդարձակ սրահը կամարակապ էր, ինչ որ արդէն կ'ըլլար աղմուկները դուրս ելլելուն: Կաղնեփայտէ լայն սեղան մը կը գրաւէր սրահին կեդրոնը: Նստարաններուն չուրջը կային բաւականաչափ աթոռներ: Զեղունէն կախուած երկու լամբարներ՝ ժամանակին ընթացքին մէջ սեւցած պատերուն վրայ կը ձգէին աղօտ նշոյլներ: Սրահին մէկ ծայրը կը գտնուէր անհագին դարան մը, որ իր մէջ կը պարունակէր ուտելիք և խոհանոցի անօթներ: Թաւ գորգ մը կը ծածկէր գետինը և հաստատուն կախմահիններ չարուած էին պատերուն երկայնքը: Երկաթապատ փոքր դուռ մը կը բացուէր քառակուսի փոքր սենեակի մը վրայ, ուր դրամանենգներու գործիներ, թուղթեր (օճառ) և կաղապարներ աչքի կը զարնէին:

Աբաշներու այդ խումբը դրամ կը կոխէր, երբ չահաբեր գողութիւններ կը պակսէին:

Հանճարեղ կարգադրութիւն մը եղած էր՝ այդ թաքստոցը մուտ գտնելու համար:

Ժայռի այն ծանր զանգուածը, որ հորին մուտքը կը ծածկէր, ճարտարօրէն շինուած առանցքի մը վրայ կը դառնար: Հնաւուրց քարերը պատող մամուռին տակ գտնուող զսպանակ մը շարժման մէջ կը դնէր այդ գրութիւնը:

Ժայռը ինք իր վրայ կը դառնար, երեւան բերելով հորին մուտքը, որուն մէջ փայտէ նեղ սանդուխ մը շինած էին արձակաղջկները:

Քանի մը ամիսէ ի վեր խուլ դժգոհութիւն մը կը տիրէր Աբաշներու խումբին մէջ և Թէթ-ա'Էկլի ժողովրդականութիւնը կը վտանգուէր տակաւ: Աբաշներու պետին յարգը կը նուազէր և հասոյթներն ալ կը պակսէին հետզհետէ:

Ոչ եւս այն փառաւոր կողոպուտները, որոնց շնորհիւ արձակաղջկները առատութիւն կը վայելէին չարաթներով: Գործերը յաջող չէին, դրամարկղները կը պարպուէին, և կեղծ դրամ քշելը այնքան վտանգաւոր գործ մըն էր որ ծայրայեղ պարագաներու մէջ միայն կը դիմէին այդ միջոցին:

Թէթ-ա'Էկլ կռահած ըլլալով իր մարդոց թշնամական զգացումները, պէտք կը զգար պարենաւորել զանոնք, եթէ չէր ուզեր որ իր ազդեցութիւնը կորսնցնէր:

Իրենց կատարած վերջին կողոպուտը աղէտալի եղած էր: Սիւրէնի մէջ գտնուած վիլլա մը թալլած էին, ուր առանձին կը բնակէր Իտալացի մը, որ շատ հարուստ ճանչցուած էր:

Մարդուկը տունէն բացակայ կը կարծէին, մինչ անիկա համդարտօրէն պառկած էր անկողնին մէջ: Ընդոստ արթննալով սկսած էր պոռալ և լաւ պաշտպանել ինքզինքը, այնպէս որ Աբաշները ստիպուած էին ճաշարանին մէջ թոպամահ ընել զանի:

Այդ սպանութիւնը մեծ աղմուկ հանած էր և բոլոր լրագիրները զբաղած էին անով: Գողերու խումբը, անհաբեկած, քանի մը շաբաթ դուրս չէր ելած իր որջէն, խոհեմութիւնը ձեռք չձգելով:

Սակայն, այդ Իտալացիին վիլլայէն հազար ֆրանք միայն գողցած էին, ինչ որ աննշան գումար մըն էր. նաեւ անօգուտ թուղթերու տրցակ մը, զորս արժեթուղթ կարծած էին Աբաշները:

Ուստի Թէթ-ա'Էկլի ընկերները անհամբերութեամբ կը սպասէին իրենց պետին, որ այդ օրը հաւաքուելու հրաւիրած էր զիրենք Գայլերու Քառուղիին ստորերկրեայ թաքստոցին մէջ:

Իվէյնէ օղիի երրորդ գաւաթը կը պարպէր և իր ընկերները կը հետեւէին այդ օրինակին, կարծիքներու փոխանակութիւն կատարելով կաղնեփայտէ սեղանին չուրջը:

Մէկ հոգի միայն չէր խմեր:

Մռայլ կերպարանք մը ունէր, թուշը կրթնցուցած իր ափին վրայ:

—Ծուլիօն մտմտուքի մէջ է նորէն, գոչեց Իվէյնէ: Ո՛ն, մարդս, ինքզինքդ մի՛ նեղեր, հին յիշատակներու անձնատուր ըլլալով: Քանի որ վարդագոյն յիշատակներ չեն ատոնք, եկո՛ւր մեզի հետ ճնկէ:

(Շարունակելի)